

**Bruxelles, 31 octombrie 2024
(OR. en)**

15112/24

**ELARG 153
COWEB 168
COEST 597**

NOTĂ DE ÎNSOȚIRE

Sursă:	Secretara Generală a Comisiei Europene, sub semnătura dnei Martine DEPREZ, Directoare
Data primirii:	31 octombrie 2024
Destinatar:	Dna Thérèse BLANCHET, Secretară Generală a Consiliului Uniunii Europene
Nr. doc. Csie:	COM(2024) 690 final
Subiect:	COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR Comunicarea din 2024 privind politica de extindere a UE

În anexă, se pune la dispoziția delegațiilor documentul COM(2024) 690 final.

Anexă: COM(2024) 690 final

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 30.10.2024
COM(2024) 690 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

Comunicarea din 2024 privind politica de extindere a UE

{SWD(2024) 690 final} - {SWD(2024) 691 final} - {SWD(2024) 692 final} -
{SWD(2024) 693 final} - {SWD(2024) 694 final} - {SWD(2024) 695 final} -
{SWD(2024) 696 final} - {SWD(2024) 697 final} - {SWD(2024) 698 final} -
{SWD(2024) 699 final}

I. Principalele evoluții

La douăzeci de ani de la cea mai mare extindere din istoria UE, care a constat în integrarea a 10 noi state membre, aderarea la UE rămâne un factor-cheie al **securității, păcii, stabilității și prosperității** pe termen lung **în Europa**. UE continuă să promoveze **valorile comune**, care includ democrația, statul de drept și respectarea drepturilor fundamentale, favorizând în același timp **creșterea economică**. O perspectivă credibilă de aderare la UE stimulează reformele și este esențială pentru promovarea **reconcilierii**. Importanța integrării europene a fost demonstrată și mai mult în timpul pandemiei de COVID-19, care a adus în prim-plan interconectarea Europei și necesitatea de a înfrunta împreună provocările globale. Cele trei cereri de aderare depuse de vecinii estici ai UE în urma războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei declanșat în 2022 și deciziile ulterioare ale Consiliului European reprezintă o dovadă suplimentară a ponderii geopolitice a extinderii UE.

Șansa istorică de a-și lega **viitorul cu UE este oferită unui număr de 10 parteneri**: șase din Balcanii de Vest, precum și Turciei, Ucrainei, Republicii Moldova¹ și Georgiei. Procesul de extindere **se bazează pe merite** și depinde de progresele obiective individuale realizate de fiecare partener. Acest lucru necesită hotărârea de a realiza reforme ireversibile în toate domeniile dreptului Uniunii, cu un accent special pe **elementele fundamentale ale procesului de extindere** – legate de democrație, statul de drept, drepturile fundamentale, precum și o economie de piață funcțională, capabilă să reziste presiunilor concurențiale din UE, și o administrație publică în măsură să pună în aplicare corpusul legislativ al UE. Țările care aleg să adere la UE trebuie să adopte și să promoveze pe deplin și fără echivoc valorile UE, inclusiv alinierea la politica externă și de securitate comună a UE.

Procesul de extindere a intrat într-o nouă etapă, caracterizată printr-un nou impuls în 2024. În urma deciziei Consiliului European din decembrie 2023 de a deschide negocierile cu **Ucraina și cu Republica Moldova**, la 25 iunie 2024 au avut loc primele conferințe interguvernamentale prin care s-au deschis negocierile cu ambele țări. Ulterior, Comisia a început reuniunile bilaterale de examinare analitică, acestea fiind în prezent în plină desfășurare. În urma deciziei Consiliului prin care se recunoaște faptul că **Muntenegru** a îndeplinit criteriile de referință intermediare pentru capitolele privind statul de drept, la conferința interguvernamentală din 26 iunie s-au comunicat criteriile de referință pentru închiderea capitolelor respective. Acest lucru a pregătit, de asemenea, terenul pentru începerea închiderii provizorii a capitolelor de negociere. Sesiunile de examinare analitică au fost finalizate atât cu **Albania, cât și cu Macedonia de Nord** la sfârșitul anului 2023. La 15 octombrie 2024 a fost deschis clusterul referitor la elementele fundamentale cu Albania.

În martie 2024, Consiliul European a decis să deschidă negocierile de aderare cu **Bosnia și Herțegovina**. Comisia a fost invitată să pregătească cadrul de negociere în vederea adoptării sale de către Consiliu în momentul în care această țară va lua toate măsurile relevante prevăzute în recomandarea Comisiei din octombrie 2022. În decembrie 2023, Consiliul European a acordat **Georgiei** statutul de țară candidată. Cu toate acestea, acțiunile întreprinse de guvernul georgian începând din primăvara anului 2024 pun în pericol traiectoria europeană a Georgiei, stopând *de facto* procesul de aderare. Consiliul se ocupă în continuare de cererea de aderare a **Kosovoului*** depusă în decembrie 2022.

Elanul extinderii a fost însoțit de o **implicare revigorată** a partenerilor relevanți, în special prin **integrarea progresivă** a acestora în piața unică a UE. Această integrare este un factor de facilitare (și nu o alternativă) la aderare, oferind, chiar și înainte de aderare, beneficiile socioeconomice concrete ale apartenenței la UE țărilor implicate în procesul de aderare care sunt pregătite în domenii specifice. Pentru a-și demonstra angajamentul față de implicarea menționată mai sus, UE și-a majorat semnificativ sprijinul financiar acordat țărilor partenere.

¹ Denumită în continuare „Republica Moldova”.

* Această denumire nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu RCONU 1244/1999, precum și cu Avizul CIJ privind Declarația de independență a Kosovoului.

La 1 martie 2024, a intrat în vigoare **Mecanismul pentru Ucraina**². În contextul războiului de agresiune la scară largă al Rusiei împotriva Ucrainei, acest instrument de finanțare sprijină eforturile Ucrainei de a susține stabilitatea macrofinanciară, de a-și promova redresarea și de a sprijini reformele în vederea aderării viitoare la Uniune. Instrumentul va oferi Ucrainei un sprijin coerent, previzibil și flexibil în perioada 2024-2027, cu condiția ca țara să îndeplinească cerințele în materie de reforme convenite în prealabil. Mecanismul dispune de **50 de miliarde EUR** sub formă de granturi și împrumuturi, iar execuția sa se bazează pe **Planul pentru Ucraina** – o strategie de reformă și de investiții – elaborat de această țară și aprobat de Consiliu la 14 mai 2024. Până în prezent³, din Mecanismul pentru Ucraina s-au plătit finanțări în valoare de 12,4 miliarde EUR, iar în temeiul cadrului de investiții, care face parte integrantă din mecanism, s-au aprobat pentru finanțare investiții în valoare de 1,4 miliarde EUR.

În noiembrie 2023, Comisia a adoptat **Planul de creștere pentru Balcanii de Vest**⁴. La 25 mai 2024, a intrat în vigoare **Mecanismul de reformă și creștere**⁵, în valoare de **6 miliarde EUR**, care face parte integrantă din Planul de creștere. Noul Plan de creștere urmărește să completeze Planul economic și de investiții⁶ destinat acestei regiuni pentru a contribui la creșterea convergenței sale economice cu UE și la accelerarea reformelor legate de elementele fundamentale ale procesului de aderare. Acesta prevede integrarea treptată a regiunii în domenii specifice ale pieței unice a UE, sub rezerva înregistrării de progrese în ceea ce privește integrarea economică regională și alinierea la acquis-ul relevant al UE, precum și a instituirii unor capacități și proceduri administrative suficiente. Pe baza logicii inițiativei NextGenerationEU și a Mecanismului de redresare și reziliență, Mecanismul de reformă și creștere va stimula și mai mult principalele reforme socioeconomice și legate de extindere convenite în agenda de reforme personalizată și ambițioasă a fiecărui beneficiar. După îndeplinirea măsurilor de reformă și a condițiilor esențiale, bugetele naționale vor primi recompense financiare, completate de investiții specifice în tranziția verde și cea digitală, în sectorul privat și în dezvoltarea capitalului uman prin intermediul Cadrului de investiții pentru Balcanii de Vest.

Punerea în aplicare a Planului de creștere și a mecanismului este în desfășurare și a condus la o mobilizare politică semnificativă în regiune, ca recunoaștere a beneficiilor substanțiale pe care le va aduce planul menționat. Cinci dintre cei șase beneficiari și-au prezentat până în prezent agendele de reforme, care au fost aprobate de Comisie în octombrie 2024. Transferurile de prefinanțare corespunzătoare sunt prevăzute să aibă loc după intrarea în vigoare a mecanismului și a acordurilor de împrumut cu fiecare beneficiar și după îndeplinirea condițiilor de prefinanțare.

În octombrie 2024, Comisia Europeană a adoptat un **Plan de creștere specific pentru Republica Moldova**⁷, cu scopul de a sprijini reformele socioeconomice, investițiile și alinierea acestei țări la acquis-ul și valorile Uniunii.

În urma anunțului făcut de președinta von der Leyen în discursul său din 2023 privind starea Uniunii, Comisia a extins, începând din 2024, participarea la Raportul privind statul de drept la unele țări implicate în procesul de aderare (Albania, Muntenegru, Macedonia de Nord și Serbia).

Turcia este o țară candidată și un partener-cheie al UE, care evidențiază aderarea la UE drept obiectivul său strategic. Cu toate acestea, negocierile de aderare cu această țară stagnează din 2018, în concordanță cu decizia Consiliului. Turcia nu a inversat tendința negativă de deteriorare continuă a

2 Regulamentul (UE) 2024/792.

3 Octombrie 2024.

4 COM(2023) 691.

5 Regulamentul (UE) 2024/1449.

6 COM(2020) 641.

7 COM(2024) 470.

standardelor democratice, observată în ultimii ani. UE are în continuare motive serioase de îngrijorare în domeniul drepturilor fundamentale și al statului de drept, inclusiv în ceea ce privește independența sistemului judiciar. În același timp, în urma Comunicării comune privind situația actuală a relațiilor politice, economice și comerciale dintre UE și Turcia⁸, punerea în aplicare a recomandărilor incluse în acest document avansează, în concordanță cu Concluziile Consiliului European din aprilie 2024, într-un mod progresiv, proporțional și reversibil. Existența unui mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și dezvoltarea unei relații bazate pe cooperare și reciproc avantajoase cu Turcia reprezintă un interes strategic al Uniunii Europene. În această privință, Uniunea Europeană consideră că reluarea discuțiilor și înregistrarea de progrese privind soluționarea problemei cipriote prezintă o importanță deosebită pentru îmbunătățirea în continuare a cooperării dintre UE și Turcia.

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei a subliniat și mai mult nevoia de unitate și solidaritate între UE și partenerii săi cei mai apropiați și importanța alinierii la **politica externă și de securitate comună** (PESC). Albania, Muntenegru, Macedonia de Nord și Bosnia și Herțegovina au atins sau au menținut alinierea deplină la PESC. Punerea în aplicare a sancțiunilor în Bosnia și Herțegovina rămâne o provocare. Kosovo și-a continuat alinierea unilaterală. Rata generală de aliniere a Ucrainei și a Republicii Moldova a crescut în mod semnificativ. Tendința în materie de aliniere a Serbiei a rămas în mare măsură neschimbată, dar această țară a continuat să coopereze cu UE în ceea ce privește eludarea sancțiunilor. Serbia ar trebui, în mod prioritar, să își îndeplinească angajamentul asumat și să își îmbunătățească alinierea la PESC a UE, inclusiv la măsurile restrictive ale UE, în concordanță cu cadrul său de negociere, și să evite acțiunile și declarațiile care contravin pozițiilor adoptate de UE în domeniul politicii externe. Rata de aliniere a Georgiei la PESC rămâne scăzută, dar țara a cooperat, de asemenea, cu UE în ceea ce privește combaterea eludării sancțiunilor. În cursul perioadei de raportare, Turcia nu a înregistrat niciun progres în ceea ce privește alinierea la PESC, aceasta menținându-se la un nivel foarte scăzut. Turcia a pus în aplicare o serie de măsuri specifice pentru a opri eludarea sancțiunilor UE împotriva Rusiei pe teritoriul său și ar trebui să continue să coopereze activ cu UE în această privință.

Summiturile și reuniunile la nivel înalt cu țările implicate în procesul de aderare au continuat: în decembrie 2023 a avut loc **summitul UE-Balkanii de Vest**, iar la 18 iulie 2024 s-a desfășurat a treia reuniune a **comunității politice europene**. La aceasta din urmă au participat aproximativ 50 de lideri europeni, inclusiv din țările candidate și potențial candidate, care au discutat despre eforturile comune pentru pace și securitate, precum și despre reziliența energetică și migrație în Europa.

II. PREGĂTIREA PENTRU O UNIUNE MAI MARE

Extinderea reprezintă o oportunitate istorică atât pentru țările în curs de aderare, cât și pentru statele membre actuale și pentru UE în ansamblu. O Uniune mai mare și mai puternică prezintă avantaje socioeconomice, politice și de securitate semnificative.

O Uniune Europeană extinsă este un garant mai bun al **stabilității politice, al securității și al păcii pe continent**. Prin accentul pus pe elementele fundamentale ale procesului de aderare, UE încurajează reformele politice și consolidarea instituțiilor democratice și a statului de drept în țările candidate și potențial candidate. Acest lucru permite o cooperare mai bună în ceea ce privește migrația și gestionarea frontierelor, securitatea, criminalitatea organizată, terorismul și amenințările hibride, cooperare care este esențială pentru a garanta integritatea și securitatea spațiului Schengen. În plus, extinderea favorizează înțelegerea reciprocă între popoarele Europei în ansamblu, ceea ce promovează reconcilierea și pacea.

O Uniune mai mare va fi un actor mondial mai puternic, cu influență geopolitică mai mare, putând avea astfel **un rol și mai important pe scena internațională**. În plus, în calitate de actor regional mai important, o UE extinsă va putea exercita o influență mai mare și în vecinătatea sa, proiectând stabilitate și prosperitate, precum și cooperare economică în jurul frontierelor sale externe.

⁸ JOIN(2023) 50.

Extinderea UE va aduce **beneficii socioeconomice** de anvergură membrilor săi actuali și viitori. Creșterea numărului de consumatori pe piața unică va oferi oportunități majore pentru ca întreprinderile să se extindă și să efectueze schimburi comerciale în mod mai liber. În plus, noile piețe vor oferi întreprinderilor noi oportunități de investiții, creând un cerc virtuos de promovare a creșterii în economiile membrilor actuali și viitori.

În cazul specific al Balcanilor de Vest, regiunea este înconjurată de state membre ale UE; prin urmare, aderarea țărilor respective la UE înseamnă o **simplificare** semnificativă a **regimurilor comerciale și de transport**, precum și un control sporit al lanțului de aprovizionare cu mărfuri respectând standarde comune pentru produse, fără controale ale persoanelor în spațiul Schengen extins, fără proceduri vamale pentru mărfuri și cu integrarea rețelelor de infrastructură. Această simplificare ar reduce semnificativ costurile logistice și ar putea ajuta țările în curs de aderare să devină noduri de transport majore. Libera circulație a mărfurilor, precum și a produselor agroalimentare și acvatice și a altor produse de consum care îndeplinesc standardele de calitate și de siguranță necesare le va oferi consumatorilor acces la o gamă mai largă de produse sigure.

Extinderea va contribui la **competitivitatea economiei UE** și o va face mai capabilă să răspundă provocărilor globale, inclusiv tranziției verzi și celei digitale. Vârsta medie a populației din țările în curs de aderare este mai scăzută decât cea din UE, iar extinderea va contribui la crearea unei forțe de muncă mai ample și mai tinere. În același timp, o cooperare și schimburi și mai strânse între oamenii de știință, studenți și întreprinderi vor conduce la o mai bună punere în comun a talentelor și a resurselor intelectuale și la valorificarea acestor active pentru cercetare și inovare și pentru dezvoltarea de noi tehnologii.

Integrarea noilor piețe în **lanțurile valorice ale UE** va facilita și mai mult delocalizarea într-o țară apropiată. În plus, **accesul la resursele naturale**, inclusiv la materiile prime, și **exploatarea responsabilă a acestora** în viitorii membri potențiali vor facilita aplicarea noilor tehnologii și realizarea tranziției verzi pe continentul nostru. În plus, parteneriatele privind materiile prime⁹ urmăresc să sprijine dezvoltarea de noi industrii locale și de locuri de muncă de înaltă calitate în țările partenere, cu respectarea deplină a unor standarde sociale și de mediu ridicate, abordând în același timp cu transparență completă preocupările comunităților locale. Resursele naturale legate de energie, inclusiv producția de energie eoliană și solară, vor contribui la eforturile UE de trecere la surse regenerabile de energie și de satisfacere a cererii sale de energie.

Valorificarea acestor beneficii necesită o **pregătire temeinică din partea țărilor candidate și potențial candidate** pentru aderarea la UE, pe baza angajamentului și a implicării lor politice depline și susținute. Aceasta înseamnă, de asemenea, instituirea unor garanții adecvate împotriva regresului reformelor și crearea unor mecanisme de tranziție pentru a compensa impactul potențial al decalajelor semnificative în materie de convergență economică.

În același timp, extinderea necesită un proces de reflecție internă în UE și pregătirea organismelor sale. La 20 martie, Comisia Europeană a adoptat o **Comunicare privind reformele și revizuirea politicilor înainte de extindere**¹⁰, care contribuie la discuția în curs referitoare la reformele interne pe care va trebui să le realizeze UE. Comunicarea analizează implicațiile unei UE mai mari în patru domenii-cheie – valori, politici, buget și guvernare – și pune bazele revizuirii politicilor înainte de extindere. Nu în ultimul rând, extinderea ar trebui să fie însoțită de acțiuni de comunicare specifice menite să informeze publicul cu privire la acest proces, atât în UE, cât și în țările candidate.

⁹ Ca urmare a Planului de acțiune privind materiile prime critice și a Actului privind materiile prime critice, Comisia a început să încheie o serie de parteneriate privind materiile prime, printre care se numără memorandumul de înțelegere semnat cu Ucraina în 2021 și cel semnat cu Serbia în 2024.

¹⁰ COM(2024) 146 final.

III. ȚĂRILE IMPLICATE ÎN PROCESUL DE ADERARE – POZIȚIA PE TRAIECTORIA LOR CĂTRE UE

În concluziile și recomandările prezentei comunicări, în concordanță cu metodologia revizuită¹¹, Comisia evaluează **progresul general înregistrat în ceea ce privește pregătirile și negocierile de aderare** și propune o cale de urmat pentru fiecare țară.

Toate capitolele de negociere cu **Munteneșu** au fost deschise, trei dintre acestea fiind închise provizoriu. În iunie, Munteneșu a atins un jalon important prin evaluarea pozitivă a îndeplinirii criteriilor de referință intermediare pentru capitolele legate de statul de drept. Conferința interguvernamentală cu Munteneșu din 26 iunie 2024 a pregătit terenul pentru închiderea provizorie a capitolelor de negociere.

Serbia are 22 din cele 35 de capitole de negociere deschise, dintre care două sunt închise provizoriu. Ciclurile electorale frecvente din Serbia au avut un impact negativ asupra continuității și a vitezei progreselor aferente reformelor legate de aderarea la UE. Autoritățile au continuat să declare apartenența la UE drept obiectivul lor strategic. Calea către deschiderea unor noi clusteruri cu Serbia va depinde în special de progresele și ritmul reformelor privind statul de drept și de normalizarea relațiilor cu Kosovo.

Albania și **Macedonia de Nord** și-au afirmat în mod constant angajamentul politic față de obiectivul strategic al integrării în UE și ambiția lor de a avansa în negocierile de aderare pe baza progreselor continue înregistrate în materie de reforme. După primele conferințe interguvernamentale desfășurate cu cele două țări în iulie 2022, reuniunile de examinare analitică a tuturor celor șase clusteruri au fost finalizate cu succes până în decembrie 2023. Pe baza rapoartelor de examinare analitică ale Comisiei, în toamna anului 2023, Consiliul a comunicat fiecărei țări criteriile de referință pentru deschiderea negocierilor privind clusterul 1 (Elemente fundamentale).

La sfârșitul anului 2023, **Albania** și-a prezentat foile de parcurs privind reforma administrației publice și statul de drept, ceea ce a permis deschiderea clusterului privind elementele fundamentale în octombrie 2024, în cursul celei de a doua conferințe interguvernamentale. De asemenea, Albania și-a prezentat foaia de parcurs privind funcționarea instituțiilor democratice în septembrie 2024.

În decembrie 2023, **Macedonia de Nord** a adoptat foile de parcurs privind statul de drept și reforma administrației publice. Planul de acțiune privind protecția minorităților nu a fost încă adoptat.

Între timp, Comisia a prezentat Consiliului alte rapoarte de examinare analitică referitoare la ambele țări: în mai 2024 pentru clusterul 2 (Piața internă) și în octombrie 2024 pentru clusterul 6 (Relații externe) și clusterul 3 (Competitivitate și creștere economică incluzivă).

În concordanță cu recomandarea Comisiei, Consiliul European a decis, în decembrie 2023, să deschidă negocierile de aderare cu **Bosnia și Herțegovina** de îndată ce se va atinge gradul necesar de respectare a criteriilor de aderare. Astfel cum se reflectă în raportul Comisiei din martie 2024, Bosnia și Herțegovina a înregistrat progrese în ceea ce privește adoptarea reformelor legate de UE și a realizat alinierea deplină la politica externă a UE. Cu toate acestea, evoluțiile din cadrul entității Republica Srpska au afectat această dinamică pozitivă, în special prin adoptarea, în aprilie, a unor legi separate ale entității privind alegerile, referendumurile și imunitatea, prin nerecunoașterea în continuare a autorității și a hotărârilor Curții Constituționale, precum și prin retorica secesionistă continuă.

Având în vedere rezultatele obținute începând din 2022, Comisia considerat, la 12 martie 2024, că Bosnia și Herțegovina a atins nivelul necesar de respectare a criteriilor de aderare. Pe baza recomandării Comisiei, Consiliul European a decis, la 22 martie 2024, să deschidă negocierile de aderare la UE cu această țară. În urma acestei decizii, la 24 aprilie 2024, Comisia a organizat o primă reuniune introductivă pentru a explica procesul care urmează, în special examinarea analitică. Ritmul reformelor a stagnat în perioada aprilie-octombrie 2024. Comisia pregătește cadrul de negociere în

¹¹ COM(2020) 57 final.

vederea adoptării acestuia de către Consiliu după ce se vor lua toate măsurile relevante prevăzute în recomandarea Comisiei din octombrie 2022.

Începând cu 1 ianuarie 2024, titularii de pașapoarte biometrice din **Kosovo** beneficiază de un regim de călătorii fără viză în UE, acest regim aplicându-se, din octombrie 2024, și titularilor de pașapoarte sârbe eliberate de Direcția de coordonare sârbă. Kosovo și-a menținut angajamentul față de reformele legate de UE.

În urma atacului violent al unei bande armate împotriva poliției din Kosovo din 24 septembrie 2023, care a reprezentat cea mai gravă escaladare din ultimii ani, tensiunile din nordul Kosovoului au continuat. Alte crize au fost declanșate de probleme legate de exproprierea terenurilor de către guvern în nord, de adoptarea unei reglementări a băncii centrale privind tranzacțiile în numerar care îi afectează negativ pe sârbii din Kosovo și pe alte comunități nemajoritare, de operațiunile polițienești de închidere a birourilor instituțiilor conduse de Guvernul de la Belgrad care oferă asistență comunităților nemajoritare și de menținerea interdicției privind importul de mărfuri de origine sârbă, în vigoare din iunie 2023, care afectează în mod disproporționat întreprinderile din comunitatea sârbă din Kosovo. Aceste probleme au afectat și mai mult relațiile dintre guvern și comunitatea sârbă din Kosovo. Măsurile UE privind Kosovo, impuse în 2023, au rămas în vigoare în perioada de raportare. Înaltul Reprezentant a recomandat ridicarea măsurilor respective.

În decembrie 2023, Consiliul European a decis să deschidă negocierile de aderare cu **Ucraina**. În urma finalizării celor patru măsuri rămase identificate de Comisie în recomandarea sa din 8 noiembrie 2023, prima conferință interguvernamentală a avut loc la 25 iunie 2024. În pofida războiului de agresiune în curs al Rusiei, Ucraina și-a menținut angajamentul ferm de a realiza reforme în multe sectoare. Planul pentru Ucraina, care a fost aprobat în aprilie 2024 și care servește drept strategie cuprinzătoare de reformă, a contribuit la consolidarea unor angajamente mai ample în materie de politici în cadrul procesului de extindere. Prin Mecanismul pentru Ucraina, UE continuă să lege sprijinul său financiar pentru redresare de reformele necesare pentru a stimula economia Ucrainei și pentru a o ajuta pe calea aderării. În Angajamentele comune în materie de securitate dintre UE și Ucraina, semnate în iunie 2024, s-a afirmat că sprijinul pentru securitate, reziliență și apărare, precum și procesul de aderare a Ucrainei la UE, sprijinul pentru reforme și asistența macrofinanciară, umanitară și pentru reconstrucție se consolidează reciproc. La rândul său, Ucraina s-a angajat să continue realizarea de reforme în concordanță cu calea sa către UE, inclusiv în sectoarele securității, apărării și informațiilor operative.

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei și acțiunile hibride împotriva **Republicii Moldova** au generat provocări semnificative. Cu toate acestea, Republica Moldova a continuat să avanseze constant pe calea aderării la UE. În decembrie 2023, Consiliul European a decis să deschidă negocierile de aderare cu Republica Moldova. În urma finalizării celor trei măsuri rămase identificate de Comisie în recomandarea sa din 8 noiembrie 2023, prima conferință interguvernamentală a avut loc la 25 iunie. Comisia și Republica Moldova au elaborat împreună un Plan de creștere care va stimula sprijinul pentru prioritățile relevante în materie de reforme și de investiții și va acorda anumite beneficii ale participării la piața unică. La 20 octombrie 2024, cetățenii din Republica Moldova au votat la un referendum privind aderarea la UE și la alegerile prezidențiale. Propunerea de a consacra aderarea la UE în Constituție a fost susținută de 50,38 % dintre alegători. La 3 noiembrie va avea loc un al doilea tur de scrutin al alegerilor prezidențiale, între cei doi candidați care au obținut cele mai multe voturi la primul tur de scrutin.

În perioada februarie-mai 2024 au avut loc reuniuni explicative privind acquis-ul UE cu Ucraina și Republica Moldova, iar reuniunile bilaterale de **examinare analitică** au început în luna iulie, după ce cadrele de negociere au fost prezentate ambelor țări cu ocazia conferințelor interguvernamentale din luna iunie.

În decembrie 2023, Consiliul European a acordat **Georgiei** statutul de țară candidată, cu condiția adoptării celor nouă măsuri prevăzute în recomandarea Comisiei din 8 noiembrie 2023. Guvernul a pregătit un plan de acțiune specific pentru a realiza cele nouă măsuri și și-a exprimat angajamentul de a avansa în ceea ce privește reformele legate de UE. Cu toate acestea, începând din martie 2024, s-au înregistrat evoluții îngrijorătoare care nu reflectă angajamentul declarat al guvernului față de calea

către UE. Printre acestea se numără decizia de a resuscita Legea privind transparența influenței străine și adoptarea acesteia la 28 mai, precum și adoptarea, la 17 septembrie, a pachetului legislativ privind valorile familiale și protecția minorilor. Pe baza concluziilor sale din 27 iunie, Consiliul European și-a reiterat, la 17 octombrie 2024, profunda îngrijorare cu privire la acțiunile întreprinse de guvernul georgian, care contravin valorilor și principiilor pe care se întemeiază UE. Consiliul European a reamintit că astfel de acțiuni pun în pericol traiectoria europeană a Georgiei și stopează *de facto* procesul de aderare.

La 26 octombrie, cetățenii georgieni au votat la alegerile parlamentare. În constatările preliminare ale misiunii internaționale comune de observare a alegerilor conduse de Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR) s-au identificat mai multe deficiențe care au apărut într-un mediu tensionat și foarte polarizat. Printre deficiențele raportate se numără recente modificări legislative aduse procesului electoral, compromisurile frecvente privind secretul votului, inconsecvențele procedurale, intimidarea și presiunea asupra alegătorilor, care au avut un impact negativ asupra încrederii publicului în acest proces. Constatările preliminare menționate confirmă necesitatea unei reforme electorale cuprinzătoare, care a fost deja evidențiată în recomandările-cheie anterioare.

Turcia este un partener esențial pentru UE și o țară candidată, iar relațiile dintre cele două părți au căpătat un nou impuls în ultimul an. În concordanță cu Concluziile Consiliului European din aprilie 2024, UE și-a reluat dialogul cu Turcia într-o serie de domenii de interes comun. Această cooperare urmărește să avanseze, într-un mod progresiv, proporțional și reversibil, activitatea privind recomandările din Comunicarea comună din 2023 a Comisiei și a Înalțului Reprezentant privind relațiile politice, economice și comerciale dintre UE și Turcia¹². În ultimul an, au avut loc dialoguri la nivel înalt privind migrația și securitatea, agricultura, sănătatea, cercetarea și inovarea, împreună cu un nivel ridicat de cooperare între Comisie și Turcia. În plus, în concordanță cu recomandările formulate în comunicarea comună, a avut loc prima reuniune a dialogului la nivel înalt privind comerțul. Pe baza Declarației UE-Turcia din 2016, cooperarea pozitivă cu autoritățile turce în ceea ce privește gestionarea migrației a continuat și a produs rezultate, în pofida provocărilor legate de punerea în aplicare. Una dintre următoarele etape ar trebui să fie organizarea următoarei reuniuni a dialogului la nivel înalt privind migrația și securitatea. UE își va continua eforturile pentru a depăși principalele diferențe și a urmări cooperarea cu Turcia în fiecare domeniu reciproc avantajos, printre care se numără uniunea vamală, gestionarea migrației, pacea și securitatea, tranziția verde și cea digitală, agricultura și dezvoltarea rurală, investițiile și conectivitatea. Implicarea constructivă a Turciei va fi esențială pentru a se putea înregistra progrese în diferitele domenii de cooperare identificate în comunicarea comună.

IV. ELEMENTELE FUNDAMENTALE ALE PROCESULUI DE ADERARE LA UE

Statul de drept, drepturile fundamentale, funcționarea instituțiilor democratice, reforma administrației publice și criteriile economice constituie așa-numitele „elemente fundamentale” ale procesului de aderare la UE. Reformele credibile și realizările ireversibile privind elementele fundamentale sunt esențiale pentru ca oamenii să se bucure de egalitate în fața legii și de o protecție adecvată a drepturilor și libertăților lor fundamentale. Este extrem de important ca rezultatele înregistrate în aceste domenii să fie consolidate pentru ca țările implicate în procesul de aderare să facă progrese ferme pe calea aderării. Securitatea juridică și buna guvernare reprezintă, de asemenea, baza pentru stimularea competitivității și crearea condițiilor pentru investiții străine directe, progres socioeconomic și prosperitate. Existența unor instituții stabile este, totodată, esențială pentru respectarea acquis-ului UE în toate domeniile de politică, inclusiv pentru gestionarea asistenței financiare considerabile furnizate de UE. În ultimul an, s-au înregistrat progrese în ceea ce privește

12 JOIN(2023) 50 final.

reforme legate de elementele fundamentale în special în Muntenegru, Albania, Republica Moldova și Ucraina.

Includerea unor țări implicate în procesul de aderare în Raportul privind statul de drept începând din 2024 (Albania, Muntenegru, Macedonia de Nord și Serbia) sprijină punerea în aplicare a recomandărilor din pachetul de extindere, în special în ceea ce privește eforturile de reformare a sistemelor de justiție, cadrele anticorupție, pluralismul și libertatea mass-mediei și sistemul de control și echilibru, și ajută autoritățile să realizeze noi progrese semnificative în procesul de aderare, pentru care rapoartele anuale privind extinderea vor continua să ofere orientări și recomandări. Comisia va include și alte țări implicate în procesul de aderare în Raportul privind statul de drept, pe măsură ce acestea vor fi pregătite, astfel cum a stabilit președinta von der Leyen în Orientările sale politice pentru următoarea Comisie Europeană 2024-2029.

Sistemul judiciar și drepturile fundamentale

Eforturile susținute ale unor țări de a pune în aplicare în mod eficient **reforme în domeniul justiției** și de a efectua verificări ale integrității au dus la consolidarea independenței și a răspunderii **sistemului judiciar**, în special în Albania, Republica Moldova și Ucraina. Bosnia și Herțegovina a lansat, de asemenea, pregătiri pentru controale de integritate în întregul sistem judiciar. Cu toate acestea, în majoritatea țărilor există în continuare amenințări la adresa independenței sistemului judiciar. Încercările de ingerință politică nejustificată continuă, afectând credibilitatea sistemului judiciar în ochii populației. Îmbunătățirea calității și a eficienței sistemului judiciar rămâne o prioritate. Multe țări implicate în procesul de aderare se confruntă, de asemenea, cu provocări semnificative care afectează calitatea și eficiența sistemului lor de justiție: un număr mare de cauze nesoluționate aflate pe rolul instanțelor, dificultăți legate de ocuparea posturilor vacante și finanțare insuficientă. Mai multe țări implicate în procesul de aderare și-au reformat sistemul de formare judiciară, dar unele nu respectă standardele europene. Pentru a consolida independența și imparțialitatea, trebuie să continue eforturile de digitalizare a sistemului de justiție, inclusiv de instituire sau consolidare a sistemelor de gestionare a cazurilor și a sistemelor informatice, de îmbunătățire a specializării și de introducerea unor garanții împotriva manipulării.

Corupția este în continuare o problemă în ansamblul sectoarelor public și privat din țările implicate în procesul de aderare, iar lupta împotriva acesteia rămâne o prioritate pentru guvernele țărilor respective. Riscurile legate de acapararea statului reprezintă provocarea cel mai dificil de soluționat, necesitând măsuri urgente și hotărâte din partea guvernelor. Stabilitatea democratică și dezvoltarea economică sunt afectate de corupția la nivel înalt și de influența nejustificată a oligarhilor, alături de rețelele de criminalitate organizată, care încearcă să se infiltreze în diferite sectoare. În pofida unor progrese în materie de consolidare a mecanismelor juridice și instituționale, corupția continuă să afecteze multe domenii, de la sistemul judiciar, administrația publică și achizițiile publice până la economie în general, inclusiv sectoarele vulnerabile, cum ar fi energia, sănătatea, construcțiile și mass-media. Aceste aspecte necesită abordări sistemice și cuprinzătoare, bazate pe un angajament politic autentic și pe o viziune pe termen lung pentru a îmbunătăți transparența și integritatea. De asemenea, este nevoie ca strategiile anticorupție și evaluările riscurilor în toate sectoarele-cheie să fie puse în aplicare în mod sistematic. Din păcate, nu există sisteme eficace de declarare a averilor, prevenirea conflictelor de interese, transparența proprietății efective și măsuri de integritate la nivelul serviciilor publice. Agențiile anticorupție necesită resurse îmbunătățite, mandate mai puternice și independente și libertate față de ingerințele și influențele politice nejustificate. Sunt necesare mai multe acțiuni pentru a investiga și a urmări penal în mod eficace cazurile de corupție, în special la nivel înalt, precum și pentru a asigura sechestrarea și confiscarea activelor provenite din săvârșirea de infracțiuni. În plus, trebuie urmărită o abordare sistemică de eliminare a oligarhiilor pentru a limita influența excesivă a intereselor private în viața economică, politică și publică. Ar trebui îmbunătățit și protejat în permanență mediul propice jurnalismului de investigație și societății civile.

Drepturile fundamentale sunt în mare măsură consacrate și protejate prin lege în întreaga regiune vizată de extindere. Țările în cauză au ratificat principalele instrumente internaționale și europene privind drepturile omului și libertățile fundamentale și au luat măsuri pentru a-și alinia legislația la

acquis-ul UE. Există în continuare **lacune în materie de aliniere**, în special în ceea ce privește libertatea de exprimare, egalitatea de gen, nediscriminarea, infracțiunile motivate de ură și discursurile de incitare la ură, protecția datelor, drepturile procedurale ale persoanelor suspectate și ale persoanelor acuzate în cadrul procedurilor penale și drepturile victimelor criminalității. Legile privind agenții străine și influențele străine încalcă drepturile omului și libertățile fundamentale, în special dreptul la libertatea de asociere și de exprimare. De asemenea, persistă provocări în ceea ce privește asigurarea **punerii în aplicare efective** a legislației și a instrumentelor de politică privind drepturile fundamentale și asigurarea eficacității modalităților de a obține măsuri reparatorii. Toate țările trebuie să își intensifice eforturile pentru a da curs recomandărilor organismelor de monitorizare internaționale și europene, inclusiv în ceea ce privește condițiile de detenție. De asemenea, țările în cauză trebuie să asigure executarea hotărârilor **Curtii Europene a Drepturilor Omului**. În mare parte a regiunii, **instituțiile de tipul Avocatul Poporului** și alte organisme independente depun eforturi pentru a-și îndeplini rolul în ceea ce privește monitorizarea acțiunilor pe care statele le întreprind în materie de respectare, de protejare și de promovare a drepturilor omului. Cu toate acestea, este în continuare necesar să li se sporească independența funcțională și resursele și să se îmbunătățească acțiunile întreprinse în urma recomandărilor lor.

Libertatea de exprimare și libertatea și pluralismul mass-mediei sunt piloni esențiali ai unei societăți democratice. În pofida unor modificări legislative, sectorul mass-mediei din mai multe țări rămâne marcat de concentrarea mass-mediei și de influența politică. Acest lucru subminează pluralismul, independența și calitatea jurnalismului și duce la polarizare. S-au depus eforturi pentru a aborda intimidarea și violența împotriva jurnaliștilor, dar trebuie să se obțină rezultate prin luarea de măsuri subsecvente sistematice. În mai multe țări din regiune, a crescut utilizarea acțiunilor strategice în justiție împotriva mobilizării publice (SLAPP) care vizează jurnaliștii și societatea civilă.

Există legi privind **nediscriminarea**, dar trebuie depuse eforturi mai mari pentru a combate discriminarea, în special împotriva persoanelor lesbiene, gay, bisexuale, transgen, intersexuale și queer (LGBTIQ), a romilor și a altor minorități. De asemenea, sunt necesare eforturi pentru a preveni slăbirea legislației privind nediscriminarea și a drepturilor fundamentale. În majoritatea țărilor, politicile privind egalitatea de gen și cadrele de prevenire și combatere a **violenței de gen** și a violenței domestice sunt în curs de actualizare, în conformitate cu cerințele Convenției de la Istanbul. Violența de gen rămâne însă o preocupare serioasă în multe țări, iar serviciile de sprijin pentru victimele violenței sunt în continuare insuficiente și subfinanțate. Sunt necesare, de asemenea, eforturi urgente pentru a consolida integrarea **sistemelor de protecție a copilului** și pentru a accelera **dezinstituționalizarea** copiilor și a adulților cu handicap.

Justiție, libertate și securitate

În ceea ce privește **justiția, libertatea și securitatea**, cooperarea în materie de asigurare a respectării legii și cooperarea judiciară dintre UE și țările implicate în procesul de aderare, au continuat să se înregistreze evoluții pozitive, în pofida provocărilor încă existente. Eforturile țărilor implicate în procesul de aderare de a obține **rezultate credibile în materie de investigații proactive, urmăriri penale și condamnări definitive în cazurile de criminalitate organizată și de corupție, în special la nivel înalt**, trebuie, în general, să fie îmbunătățite. Balcanii de Vest și Turcia continuă să fie o sursă și centre de activități și grupuri infracționale care sunt active și în UE. Aceste țări reprezintă puncte de tranzit majore pentru victimele traficului de persoane, introducerea ilegală de migranți și contrabanda cu mărfuri, în special cu droguri ilicite și tutun. Grupurile infracționale organizate din Balcanii de Vest sunt actori importanți în traficul internațional de droguri care leagă Europa de Vest de America Latină.

În pofida eforturilor partenerilor din Balcanii de Vest de prevenire și combatere a utilizării abuzive și a traficului de arme de foc, statele membre ale UE încă identifică această regiune drept o sursă importantă de arme care intră ilegal în UE. În acest sens, este esențial să fie pusă în aplicare a doua fază a foii de parcurs regionale pentru un control mai bun al armelor de calibru mic și armamentului ușor.

Grupuri infracționale organizate din Ucraina, Republica Moldova și Georgia acționează în domeniile introducerii ilegale de migranți, traficului de persoane, contrabandei cu mărfuri, traficului de droguri și arme, infracțiunilor pur informatice și altor infracțiuni, cum ar fi fraudarea documentelor, în pofida eforturilor depuse în aceste țări de a combate criminalitatea organizată.

În multe țări implicate în procesul de aderare, capacitățile și instrumentele operaționale ale autorităților vamale și ale polițiștilor de frontieră sunt încă insuficiente pentru a face față acestor provocări. Nivelul de eficacitate al luptei împotriva criminalității organizate variază în diversele țări implicate în procesul de aderare, dar cooperarea dintre autoritățile de aplicare a legii din UE și cele din țările implicate în procesul de aderare a crescut.

Țările candidate și potențial candidate ar trebui să dispună de sisteme naționale de guvernare Schengen pe deplin funcționale până la momentul admiterii lor în UE. Acest lucru presupune pregătirea unui plan de acțiune Schengen, sprijinit de o monitorizare și de acțiuni subsecvente funcționale. Decizia de a elimina controalele asupra persoanelor la viitoarele frontiere interne comune ale UE va fi condiționată de îndeplinirea unor cerințe obiective suplimentare care urmează să fie verificată în cadrul mecanismului de evaluare Schengen.

Combaterea criminalității economice și a spălării banilor este insuficientă, la fel ca și capacitatea de recuperare a activelor, inclusiv confiscarea criptoactivelor. Investigațiile financiare și capacitatea unităților de investigații financiare sunt insuficiente în multe țări implicate în procesul de aderare. Alinierea la legislația privind combaterea spălării banilor, combaterea finanțării terorismului și recuperarea activelor și punerea în aplicare efectivă a acestei legislații, inclusiv înființarea de birouri de recuperare a activelor și consolidarea competențelor de urmărire și confiscare, rămân inegale. Sunt necesare mai multe acțiuni pentru a combate profiturile ilicite ale rețelelor infracționale, pentru a îmbunătăți transparența proprietății efective și pentru a consolida accesul interinstituțional la bazele de date relevante și schimbul internațional de informații, inclusiv consolidarea infrastructurii digitale. Turcia și-a finalizat planul de acțiune pentru soluționarea deficiențelor strategice identificate în materie de combatere a spălării banilor și a finanțării terorismului și, prin urmare, nu mai face obiectul „listei gri” a Grupului de Acțiune Financiară Internațională (GAFI).

Terorismul, extremismul violent și radicalizarea continuă să reprezinte o provocare. În cadrul Forumului ministerial UE-Balcanii de Vest privind justiția și afacerile interne, care a avut loc în octombrie 2023, s-a luat angajamentul de a reînnoi Planul de acțiune comun privind combaterea terorismului pentru Balcanii de Vest, având în vedere amenințările emergente, iar lucrările privind noul plan avansează. Țările implicate în procesul de aderare ar trebui să se asigure că infracțiunile de terorism sunt incriminate și sancționate în cadrele lor naționale de drept penal. Sunt necesare mai multe eforturi pentru a preveni radicalizarea, inclusiv structurile locale și radicalizarea în închisori, și pentru a monitoriza eliberarea infractorilor teroriști și a combate în mod eficace conținutul online cu caracter terorist și extremist.

Amenințările hibride rămân o provocare politică și de securitate pentru țările implicate în procesul de aderare, în special pentru cele în care se apropie alegerile. Printre aceste amenințări se numără acțiunile străine de manipulare a informațiilor și ingerințele străine, precum și atacurile fizice și cibernetice, în special împotriva infrastructurii critice. După o creștere bruscă în urma războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, aceste amenințări continuă să prezinte un risc considerabil, iar sprijinul și cooperarea din partea UE au fost consolidate.

Funcționarea instituțiilor democratice

Instituțiile democratice consolidate sunt esențiale pentru asigurarea stabilității și constituie un pilon central al procesului de aderare. Multe țări implicate în procesul de aderare au continuat să fie afectate de neîncredere și polarizare accentuată. Rolul parlamentelor lor de supraveghere a executivului a rămas slab, având un impact negativ asupra procesului legislativ și împiedicând numirile în funcție în organismele publice. În multe țări, procesul electoral continuă să necesite reforme, în concordanță cu recomandările restante ale Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE)/Biroului

pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR). Cu toate acestea, s-au observat evoluții pozitive în Muntenegru și Republica Moldova.

În ceea ce privește societatea civilă, cadrele juridice pentru libertatea de asociere se aliniază, de obicei, la standardele internaționale. Cu toate acestea, în practică, organizațiile societății civile nu sunt întotdeauna în măsură să se înregistreze și să funcționeze liber, mediul din unele țări prezentând constrângeri sau dificultăți.

Reforma administrației publice

Recomandările formulate în 2023 cu privire la **reforma administrației publice** continuă să se aplice, progresele generale fiind destul de limitate. Cea mai mare provocare este legată de funcționarea funcției publice și de gestionarea resurselor umane, inclusiv politizarea, lipsa reformelor continuând să determine o rotație ridicată a personalului. Acest lucru a afectat, în general, conceperea și punerea în aplicare a politicilor de reformă, inclusiv în cadrul Mecanismului de reformă și creștere pentru Balcanii de Vest și al Mecanismului pentru Ucraina, și rămâne un obstacol esențial în calea asumării obligațiilor aferente apartenenței la UE. În Ucraina, provocările sunt amplificate de consecințele războiului de agresiune în curs al Rusiei. Sunt necesare mai multe acțiuni în ceea ce privește coordonarea instituțională a reformei administrației publice și consolidarea instituțiilor de supraveghere pentru a asigura o asumare adecvată a răspunderii.

În ceea ce privește **gestionarea finanțelor publice**, toate țările au instituit un cadru strategic credibil și relevant pentru reformele din acest domeniu, inclusiv un mecanism de monitorizare și coordonare periodică. În Bosnia și Herțegovina a avut loc pentru prima dată un dialog în materie de politici privind gestionarea finanțelor publice. Principalele provocări sunt legate de: (i) gestionarea investițiilor publice; (ii) monitorizarea riscurilor fiscal-bugetare; (iii) îmbunătățirea disciplinei fiscal-bugetare; (iv) corelarea planificării strategice cu cadrele bugetare pe termen mediu și îmbunătățirea credibilității acestora; (v) consolidarea în continuare a controalelor interne asupra finanțelor publice și (vi) îmbunătățirea transparenței bugetare.

Este esențial ca autoritățile statistice naționale să furnizeze statistici oficiale fiabile și în timp util. Prin urmare, consolidarea în continuare a capacității **sistemelor statistice naționale** rămâne un element-cheie al procesului de reformă.

Migrație

UE își menține angajamentul ferm de a coopera și de a sprijini Balcanii de Vest și Turcia prin adoptarea unei abordări cuprinzătoare a migrației ilegale, care include combaterea introducerii ilegale de migranți și a traficului de persoane, îmbunătățirea gestionării frontierelor, cooperarea în materie de azil și protecție și intensificarea activității privind returnările. Deși fluxurile de migrație ilegală au scăzut pe rutele din Balcanii de Vest, acest fenomen necesită o vigilență constantă, în special activitatea ilegală a rețelelor implicate în introducerea ilegală de migranți și în traficul de persoane.

În 2023, numărul de treceri ilegale ale frontierei către UE dinspre Balcanii de Vest a scăzut cu 31 % față de 2022, iar tendința descendentă a scăzut de peste două ori în prima jumătate a anului 2024¹³. În concordanță cu **Planul de acțiune al UE pentru Balcanii de Vest** prezentat de Comisie în decembrie 2022, sprijinul acordat de Comisia Europeană acestei regiuni se axează pe gestionarea frontierelor, pe combaterea introducerii ilegale de migranți și a traficului de persoane, pe sporirea returnărilor și pe cooperarea în ceea ce privește sistemele de azil, de protecție și de primire, precum și pe realizarea alinierii la politica UE în domeniul vizelor, care constituie unul dintre angajamentele asumate de partenerii din Balcanii de Vest în agendele de reforme din cadrul Planului de creștere. În perioada de raportare au fost negociate, semnate sau operaționalizate noi acorduri privind statutul care permit Agenției Europene pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex) să trimită echipe europene de poliție de frontieră și gardă de coastă suplimentare în Balcanii de Vest. Sprijinul UE pentru

13 Sursa: Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă (Frontex).

Balcanii de Vest în vederea combaterii introducerii ilegale de migranți și a traficului de persoane produce rezultate operaționale.

Deși numărul sosirilor ilegale din Turcia în insulele grecești a crescut semnificativ în comparație cu 2022, sosirile din Turcia în Cipru și Italia au scăzut substanțial în 2023. Comisia pune în aplicare Planul de acțiune al UE privind ruta est-mediteraneeană, adoptat în octombrie 2023. UE continuă să sprijine **eforturile semnificative ale Turciei** de a găzdui 3,6 milioane de refugiați, în principal din Siria, și să coopereze cu autoritățile turce pentru a împiedica migrația ilegală. Punerea în aplicare a Declarației UE-Turcia din martie 2016 și a Acordului de readmisie UE-Turcia rămâne esențială pentru cooperarea celor două părți.

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei continuă să provoace o strămutare masivă a populației **în Ucraina și în ansamblul regiunii**. Țările din întreaga regiune au continuat să găzduiască refugiați ucraineni, contribuind la eforturile de protecție și integrare a acestora.

Economie

În 2023, majoritatea celor 10 **economii** implicate în procesul de aderare **s-au redresat în urma provocărilor economice și sociale majore** cu care s-au confruntat în urma războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, demonstrând o reziliență semnificativă. În pofida distrugerilor continue și a numărului mare de victime în rândul civililor, PIB-ul Ucrainei a crescut cu 5,3 % în 2023, peste așteptări. În cadrul noului Plan pentru Ucraina, această țară s-a angajat să pună în aplicare un set cuprinzător de reforme pentru a menține stabilitatea macroeconomică, a favoriza redresarea și a avansa pe calea către UE. În majoritatea țărilor din Balcanii de Vest, creșterea PIB-ului real a încetinit, dar a rămas totuși robustă – 6 % în Muntenegru, 3,4 % în Albania, 3,3 % în Kosovo și 2,5 % în Serbia – în timp ce în Bosnia și Herțegovina – 1,6 % – și în Macedonia de Nord – 1 % – aceasta a fost mai modestă. Turcia și Georgia au înregistrat, de asemenea, rate puternice de creștere a PIB-ului, de 5,1 % și, respectiv, de 7,5 %, iar Republica Moldova a început să se redreseze în urma recesiunii sale profunde din 2022, cu o creștere modestă de 0,7 %.

După ce a atins un nivel record în 2022, **inflația s-a atenuat** în toate țările implicate în procesul de aderare, tendință determinată în principal de scăderea prețurilor produselor de bază la nivel internațional și de înăsprirea politicilor monetare. În Turcia, la jumătatea anului 2023 a avut loc o trecere binevenită la politici economice mai convenționale și mai stricte. Problemele structurale de pe **piața forței de muncă**, cum ar fi disparitatea mare de gen, neconcordanța dintre cererea și oferta de competențe și ponderea ridicată a muncii nedeclarate, continuă să reprezinte provocări comune care afectează mediul de afaceri, forța de muncă și creșterea generală a celor 10 economii. Consolidarea dialogului social, inclusiv a capacităților partenerilor sociali, continuă să fie relevantă pentru abordarea acestor provocări.

Este din ce în ce mai important ca toate cele 10 țări implicate în procesul de aderare **să accelereze reformele structurale** pentru a permite o creștere durabilă pe termen mediu și a realiza progrese în ceea ce privește îndeplinirea criteriilor economice pentru aderarea la UE. Aceasta înseamnă să se asigure funcționarea economiilor de piață și să se demonstreze capacitatea de a face față presiunii concurențiale și forțelor pieței din cadrul UE. Politicile economice ar trebui, de asemenea, să sprijine obiective ambițioase în cadrul tranziției verzi și al tranziției digitale. Aplicarea politicilor de decarbonizare și de asigurare a rezilienței rămâne o parte esențială a alinierii la standardele UE.

V. CONVERGENȚĂ ECONOMICĂ ȘI SOCIALĂ ȘI INTEGRARE ACCELERATĂ

În Balcanii de Vest, Ucraina, Republica Moldova și Georgia, PIB-ul pe cap de locuitor este în continuare în jur de 50 % din PIB-ul UE sau sub această valoare, iar ritmul de realizare a convergenței este lent. În același timp, experiența rundei de extindere a UE din 2004 demonstrează impactul pozitiv pe care aderarea la piața unică a UE și fondurile structurale îl au asupra **convergenței economice**. Acest lucru stă la baza spiritului actual al relațiilor dintre UE și țările implicate în procesul de aderare, care se axează pe investiții în infrastructură și pe îmbunătățirea mediului de afaceri, precum și pe **devansarea integrării în anumite părți ale pieței unice a UE**. Acest obiectiv este urmărit prin

instrumente specifice, cum ar fi Planul de creștere pentru Balcanii de Vest și acordurile de asociere, inclusiv zone de liber schimb aprofundate și cuprinzătoare cu Ucraina, Republica Moldova și Georgia. O astfel de integrare accelerată trebuie să fie însoțită de alinierea la acquis-ul relevant și de consolidarea capacităților administrative.

Pentru a accelera și mai mult reformele și **convergența socioeconomică a Balcanilor de Vest** cu UE și pentru a ajuta țările în cauză să îndeplinească cerințele de aderare la UE, Comisia a adoptat un **Plan de creștere pentru Balcanii de Vest**. Planul urmărește să ofere în avans unele dintre avantajele și stimulentele suplimentare de reformă aferente apartenenței la UE înainte de aderare. Acesta se axează pe integrarea treptată a partenerilor din regiune în piața unică a UE chiar și înainte de aderare, pe consolidarea cooperării economice regionale și pe stimularea reformelor structurale în domeniile statului de drept, mediului de afaceri, tranziției verzi și digitale și dezvoltării capitalului uman. Aceste reforme vor fi recompensate prin Mecanismul de reformă și creștere.

Punerea în aplicare a Planului de creștere este în plină desfășurare, aducând o nouă dinamică în regiune. Perspectiva de a beneficia de anumite domenii ale pieței unice a UE înainte de aderare – sub rezerva unor progrese concrete în ceea ce privește adoptarea acquis-ului relevant, a reformelor structurale și a cooperării economice regionale – a dus la apropierea țărilor din regiune în cadrul **reuniunilor periodice ale miniștrilor și ale liderilor**¹⁴. Aceste reuniuni sunt dedicate punerii în aplicare și sunt găzduite prin rotație de partenerii din Balcanii de Vest, cu participarea UE. Printre măsurile de integrare accelerată lansate până în prezent se numără cererile de aderare la zona unică de plăți în euro (SEPA), culoarele verzi pentru accelerarea vamurii mărfurilor la frontierele UE cu Balcanii de Vest, acordurile specifice privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale, dezvoltarea portofelelor naționale pentru identitatea digitală și a unui portofel balcanic pentru identitatea digitală interoperabil cu portofelele europene pentru identitatea digitală, reproducerea inițiativei WiFi4EU în Balcanii de Vest, includerea regiunii în centrele europene de inovare digitală, precum și cooperarea în cadrul Alianței pentru medicamente critice. Posibilitatea ca Albania și Muntenegru să devină membre ale SEPA până la sfârșitul anului 2024, urmate de alți parteneri din Balcanii de Vest chiar din 2025, ar putea aduce beneficii substanțiale acestor țări.

Accesul la piața unică a UE este condiționat de intensificarea eforturilor acestei regiuni în materie de cooperare economică regională prin punerea în aplicare a **pieței regionale comune**. Balcanii de Vest au elaborat și au adoptat un plan de acțiune revizuit ambițios pentru această inițiativă, care are un potențial semnificativ de a produce creștere suplimentară în regiune prin mobilitate regională și prin atragerea de investiții la nivel regional.

Planul de creștere include un **Mecanism specific de reformă și creștere** în valoare de 6 miliarde EUR, care este utilizat atât pentru a recompensa țările pentru progresele reale înregistrate în ceea ce privește punerea în aplicare a agendelor ambițioase de reforme convenite, cât și pentru a sprijini investițiile-cheie în domeniile prioritare prin intermediul Cadrului de investiții pentru Balcanii de Vest (CIBV). Comisia a adoptat o decizie prin care s-au aprobat cinci agende de reforme. Punerea în aplicare va începe după semnarea mecanismului și a acordurilor de împrumut și după plata prefinanțării.

Mecanismul completează asistența pentru preaderare acordată deja Balcanilor de Vest prin intermediul **Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA III)** și pune accentul pe consolidarea capacității administrative și instituționale, precum și pe punerea în aplicare a **Planului economic și de investiții pentru Balcanii de Vest**¹⁵ din 2020, inclusiv pe introducerea inițiativelor

¹⁴ Astfel de reuniuni ale liderilor Grupului celor șase din Balcanii de Vest (WB6) au avut loc la Skopje în perioada 21-22 ianuarie 2024, la Tirana în perioada 28-29 februarie și la Kotor în perioada 15-16 mai, unde s-a convenit ca următoarea reuniune să fie găzduită de Bosnia și Herțegovina în toamna anului 2024. La 19 septembrie 2024, liderii Grupului celor șase din Balcanii de Vest s-au întâlnit cu președinta von der Leyen pentru a discuta despre punerea în aplicare a Planului de creștere.

¹⁵ COM(2020) 690.

din cadrul strategiei „Global Gateway”, sprijinind creșterea economică și dubla tranziție verde și digitală în regiune. Se preconizează că Planul economic și de investiții va mobiliza investiții în valoare de până la 30 de miliarde EUR în regiune, din care 9 miliarde EUR sub formă de granturi din partea UE. Punerea în aplicare a planului avansează fără probleme, programele aprobate până în prezent fiind menite să mobilizeze până la 17,5 miliarde EUR, inclusiv 5,4 miliarde EUR sub formă de granturi din partea UE, pentru finanțarea a 68 de investiții-cheie în infrastructură și în domeniul social în regiune. În plus, 21 de garanții, care beneficiază de o acoperire din partea UE în valoare de până la 937 de milioane EUR, vizează atragerea de investiții private pentru a spori capacitatea de investiții a regiunii. Prin Instrumentul de asistență pentru preaderare se acordă sprijin și pentru programe de dezvoltare rurală (IPARD) în Albania, Macedonia de Nord, Muntenegru, Serbia și Turcia.

Reconstrucția Ucrainei și a economiei sale pentru a o apropia de nivelul UE în perspectiva viitoarei sale aderări necesită nu numai un efort financiar major, ci și reforme structurale. În acest scop, UE a adoptat **Mecanismul pentru Ucraina**, în valoare de 50 de miliarde EUR, care urmărește să sprijine țara să se pregătească pentru aderare, să își reconstruiască și să își modernizeze infrastructura, să pună în aplicare reforme structurale și să își consolideze capacitatea administrativă pentru a-și asuma obligațiile care îi revin în calitate de membru. Mecanismul a intrat în vigoare la 1 martie 2024.

Planul pentru Ucraina, primul pilon al mecanismului, este un instrument esențial pentru a asigura convergența și integrarea treptată a Ucrainei în UE. Guvernul ucrainean a elaborat acest plan cuprinzător, care a fost aprobat de Comisie în luna aprilie și de Consiliu în luna mai. Planul cuprinde 69 de reforme și 10 investiții, care acoperă 15 domenii (incluzând energia, agricultura, transporturile, tranziția verde și cea digitală, capitalul uman, întreprinderile de stat, mediul de afaceri, finanțele publice și descentralizarea). Aceste măsuri urmăresc să stimuleze reziliența macroeconomică și financiară a Ucrainei, să îmbunătățească guvernanta, să sporească eficiența și capacitatea administrației, să îmbunătățească răspunderea și integritatea sistemului judiciar, să sprijine dezvoltarea sectorului privat și să creeze un mediu care să favorizeze creșterea economică durabilă. Se așteaptă ca mai multe reforme să contribuie la eforturile Ucrainei pe calea aderării prin avansarea alinierii la acquis-ul UE, în special în ceea ce privește administrația publică, gestionarea finanțelor publice, combaterea spălării banilor, achizițiile publice, sectorul transporturilor și industria agroalimentară.

Al doilea pilon al mecanismului, **cadrul de investiții pentru Ucraina**, este dotat cu instrumente financiare ale UE în valoare de 9,3 miliarde EUR și urmărește să atragă investiții publice și private, mobilizând până la 40 de miliarde EUR pentru a sprijini redresarea și reconstrucția țării. Pentru a suplimenta acordurile de investiții existente cu mai multe instituții financiare internaționale au fost deja alocate 1,4 miliarde EUR, cu scopul de a mobiliza investiții concrete în economia ucraineană. Al treilea pilon al mecanismului oferă asistență tehnică guvernului ucrainean pentru a-și consolida capacitatea, pentru a pune în aplicare reformele prevăzute în plan și relevante pentru aderare și pentru a sprijini societatea civilă.

Zona de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare a UE cu Ucraina s-a dovedit a fi un instrument eficace de creare a condițiilor pentru îmbunătățirea relațiilor economice și comerciale în vederea stimulării în continuare a convergenței. Prin zona de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare, UE a liberalizat complet importurile din Ucraina pentru marea majoritate a produselor, menținând contingente tarifare și un sistem de prețuri minime doar pentru câteva produse agricole selectate. Începând din 2022, pentru a sprijini economia Ucrainei, UE a eliminat integral taxele impuse pentru toate produsele importate, prin adoptarea de măsuri comerciale autonome temporare. Cu toate acestea, pentru a răspunde preocupărilor părților interesate din UE, s-au introdus un mecanism de salvagardare consolidat și o frână de urgență pentru unele sectoare agricole sensibile. Alte dispoziții permit o integrare treptată, oferind în avans beneficiile calității de membru în perioada anterioară aderării. Printre exemple se numără posibilitatea de a încheia un acord privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale sau de a adera la inițiativa „roaming la prețurile de pe piața națională”.

Zona de liber schimb aprofundată și cuprinzătoare UE-Republica Moldova ajută Republica Moldova să își consolideze integrarea economică și comercială în UE înainte de aderare. UE a liberalizat pe deplin toate importurile din Republica Moldova, cu excepția a șapte produse agricole, pentru care sunt în vigoare, din 2022, măsuri comerciale autonome prin care s-a acordat liberalizarea temporară. Această țară depune, de asemenea, eforturi în direcția încheierii unui acord privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale și a unui posibil acces la zona UE de roaming la prețurile de pe piața națională.

La 10 octombrie 2024, Comisia Europeană a adoptat **Planul de creștere pentru Republica Moldova**, în valoare de 1,8 miliarde EUR, susținut de un Mecanism de reformă și creștere pentru perioada 2025-2027. Acest plan urmărește să accelereze reformele socioeconomice și pe cele din clusterul privind elementele fundamentale, să îmbunătățească accesul Republicii Moldova la piața unică a Uniunii Europene și să sporească asistența financiară în următorii trei ani. Planul și mecanismul vor permite și vor stimula împreună reformele și investițiile necesare pentru accelerarea procesului de aderare.

Punerea în aplicare a **Acordului de liber schimb aprofundat și cuprinzător UE-Georgia** continuă să faciliteze apropierea cadrului juridic georgian de UE și oferă un mediu deschis pentru comerț și investiții între cele două părți.

Țările și regiunea Parteneriatului estic beneficiază, de asemenea, de asistență prin Instrumentul de vecinătate, cooperare pentru dezvoltare și cooperare internațională (IVCDI) și prin **Planul economic și de investiții**¹⁶, care sprijină tranziția verde și pe cea digitală și creșterea economică în întreaga regiune, inclusiv punerea în aplicare a strategiei „Global Gateway”. Punerea sa în aplicare s-a accelerat pe parcursul perioadei de raportare. Până în octombrie 2024, în cadrul acestui plan fuseseră mobilizate investiții publice și private în valoare totală de 11,6 miliarde EUR. Aceste investiții sunt orientate către sectorul privat și oferă acces la finanțare preferențială microîntreprinderilor și întreprinderilor mici și mijlocii. În plus, există investiții în transporturi și în conectivitatea digitală și energetică. Investițiile mobilizate contribuie în mod substanțial la creșterea economică a țărilor partenere și pun bazele unor economii mai integrate și mai pregătite pentru viitor.

Se preconizează că **Platforma de investiții pentru Turcia**, lansată în 2022 în cadrul Fondului european pentru dezvoltare durabilă Plus (FEDD+), va mobiliza investiții în valoare de aproape 2,4 miliarde EUR în Turcia, pe baza unor garanții de la bugetul UE în valoare de peste 400 de milioane EUR. Platforma de investiții pentru Turcia facilitează investițiile în domenii de interes reciproc, cum ar fi investițiile verzi și tranziția sustenabilă, energia din surse regenerabile, conectivitatea și digitalizarea. Aceasta oferă un set puternic de instrumente de reducere a riscurilor pentru a spori capacitatea financiară a UE și a instituțiilor financiare internaționale și pentru a sprijini și promova investițiile publice și private în Turcia. Platforma de investiții pentru Turcia poate, de asemenea, să pregătească terenul pentru posibile inițiative comune de tip „Echipa Europa” cu instituțiile financiare internaționale.

În plus, UE a oferit un sprijin financiar puternic și a dat dovadă de solidaritate cu Turcia ca răspuns la **cutremurele** devastatoare din februarie 2023. Cele două părți cooperează cu succes pentru a pune în aplicare asistența de 1 miliard EUR promisă de UE.

În plus, în 2024 s-a promis 1 miliard EUR pentru **refugiații sirieni și comunitățile-gazdă din Turcia**.

Convergența economică trebuie să meargă mână în mână cu **convergența socială** – pe baza principiilor Pilonului european al drepturilor sociale și a acquis-ului social al UE. Pentru a realiza acest lucru, este esențial ca toate țările implicate în procesul de aderare să dezvolte structuri și instituții funcționale ale pieței forței de muncă, sisteme eficiente de protecție socială și un dialog social puternic.

16 SWD(2021) 186 final.

VI. COOPERAREA REGIONALĂ ȘI RELAȚIILE DE BUNĂ VECINĂTATE

În **Balcanii de Vest**, relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională sunt elemente esențiale ale procesului de stabilizare și de asociere, precum și ale procesului de extindere. **Depășirea moștenirii trecutului** și soluționarea disputelor generate de conflictele din anii 1990 sunt în continuare esențiale. Rămân de soluționat probleme bilaterale importante, printre care cele legate de frontiere și înfăptuirea justiției pentru victimele crimelor de război, identificarea persoanelor care sunt încă dispărute și stabilirea unei evidențe exacte la nivel regional a atrocităților comise în trecut.

Regiunea își îndeplinește ambiția de a crea o **piață regională comună** care urmărește să asigure libera circulație a persoanelor, a serviciilor, a mărfurilor și a capitalurilor. Aceasta va facilita ocuparea forței de muncă și comerțul și va simplifica procedurile vamale între parteneri. Lucrările derulate în acest sens sunt coordonate de **Consiliul de Cooperare Regională** și de **Acordul central european de comerț liber (CEFTA)**, în parteneriat cu **Forumul de investiții al celor șase camere de comerț și industrie din Balcanii de Vest**.

S-au înregistrat **progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a Planului de acțiune privind piața regională comună**, prin adoptarea a cinci acorduri de mobilitate în ultimii trei ani. Aceste acorduri se referă la utilizarea cărților de identitate pentru călătorii, la recunoașterea calificărilor profesionale și academice și la accesul la învățământul superior. Depășind dificultăți de lungă durată, la reuniunea **Comitetului mixt al CEFTA din octombrie 2024** s-au luat mai multe decizii substanțiale prin care s-au extins în mare măsură beneficiile potențiale care decurg din piața regională comună.

La **summitul de la Berlin din 14 octombrie 2024**, regiunea a adoptat **Al doilea plan de acțiune privind piața regională comună pentru perioada 2025-2028**. Planul se axează pe aprofundarea cooperării existente și pe lansarea de noi inițiative, în special în ceea ce privește comerțul, libera circulație, mediul de afaceri, capitalul uman și tranziția digitală. Punerea în aplicare a acestui plan de acțiune și cooperarea regională în general vor fi condiții esențiale pentru avansarea în direcția deschiderii accesului la anumite domenii ale pieței unice a UE, astfel cum se prevede în Planul de creștere. Punerea în aplicare atât a deciziilor CEFTA, cât și a planului de acțiune deschide o nouă etapă în crearea pieței regionale comune, cu beneficii concrete pentru cetățenii și întreprinderile din regiune.

Conectivitatea regională a rămas o prioritate, manifestată prin cooperarea în domeniile transporturilor, energiei și digitalizării. **Comunitatea transporturilor** a continuat să sprijine integrarea treptată a sectoarelor transporturilor din Balcanii de Vest, Ucraina, Republica Moldova și Georgia, promovând în același timp facilitarea transporturilor cu ajutorul inițiativei „culoarele verzi” prin pregătirea unei foi de parcurs. Aceasta include planuri de modernizare a 11 puncte de trecere a frontierei din interiorul regiunii și dintre regiune și UE pentru a reduce considerabil timpul de așteptare, asigurând, în același timp, controalele necesare. **Culoarele de solidaritate** UE-Ucraina continuă să joace un rol semnificativ în furnizarea de rute logistice pentru fluxurile comerciale critice dintre Ucraina, Republica Moldova, UE și restul lumii.

A continuat cooperarea cu **Secretariatul Comunității Energiei** referitoare la planurile naționale privind energia și clima (în pofida întârzierilor în adoptarea acestora), sprijinind punerea în aplicare a cadrului privind clima și energia pentru 2030, îmbunătățind securitatea și eficiența energetică și promovând **integrarea pieței energiei** în piața UE. Este esențial ca părțile contractante ale Comunității Energiei să transpună și să pună în aplicare pachetul de integrare a energiei electrice și să depună eforturi în vederea stabilirii, până în 2030, a unui preț al carbonului echivalent cu prețul din schema UE de comercializare a certificatelor de emisii pentru energia electrică.

În domeniul digital, regiunea a continuat să pună în aplicare **acordul său din 2019 privind roamingul la prețurile de pe piața națională** și acordul voluntar al principalilor operatori de telecomunicații privind reducerea taxelor de roaming cu UE, care a intrat în vigoare la 1 octombrie 2023. Pe lângă alinierea la acquis-ul UE și implementarea unei infrastructuri solide, stabile și securizate, în concordanță cu setul de instrumente al UE pentru securitatea cibernetică a rețelelor 5G, și a unor cadre cuprinzătoare de reziliență cibernetică, este, de asemenea, esențial ca regiunea să dezvolte cadre

pentru identitate digitală și servicii publice digitale. Regiunea s-a angajat să creeze portofele naționale pentru identitatea digitală și, ulterior, un „portofel balcanic pentru identitatea digitală” până la sfârșitul anului 2027.

Acțiunile de consolidare a conectivității umane în rândul tinerilor au continuat prin intermediul **Biroului de Cooperare Regională pentru Tineret**. Acesta servește drept mecanism regional cu o poziție optimă pentru a favoriza cooperarea regională, încrederea și reconcilierea în rândul tinerilor din regiune și în raport cu UE. În toamna anului 2023, **Colegiul Europei** a inaugurat o filială în Balcanii de Vest la Tirana, care va promova și mai mult legăturile educaționale ale regiunii cu UE. Contactele interpersonale și relațiile de bună vecinătate sunt promovate, de asemenea, prin participarea activă a regiunii la programele UE pentru educație, formare, tineret și sport **Erasmus+** și **Corpul european de solidaritate**, precum și prin implicarea instituțiilor de învățământ superior din regiune în **alianțele universităților europene** și a sectoarelor creative în **programul „Europa creativă”**. Punerea în aplicare cu succes a Agendei pentru Balcanii de Vest privind inovarea, cercetarea, educația, cultura, tineretul și sportul continuă să faciliteze dezvoltarea infrastructurilor de cercetare și a parcurilor științifice și tehnologice, să promoveze transferul de tehnologie și să instituie măsuri de sprijin pentru inovare, contribuind astfel și mai mult la competitivitatea regiunii.

Acordurile bilaterale existente, printre care Acordul de la Prespa dintre Grecia și Macedonia de Nord și Tratatul de prietenie, bună vecinătate și cooperare dintre Bulgaria și Macedonia de Nord, trebuie să fie puse în aplicare cu bună-credință de către toate părțile.

Situația a rămas tensionată între Kosovo și Serbia, deși s-au înregistrat progrese în ceea ce privește **normalizarea relațiilor dintre acestea**. Printre realizările notabile s-au numărat acordurile de referință la care s-a ajuns la Ohrid în februarie și martie 2023, măsurile pregătitoare pentru înființarea Asociației/Comunității municipalităților cu majoritate sârbă din Kosovo, progresele în sectorul energetic și angajamentele de abordare a problemelor legate de persoanele dispărute. Obținerea de progrese semnificative depinde de implicarea ambelor părți în dialogul facilitat de UE și de punerea în aplicare a Acordului privind calea spre normalizarea relațiilor, obligatoriu din punct de vedere juridic, și a anexei la acesta, fără întârzieri sau condiții prealabile suplimentare. Normalizarea relațiilor este esențială pentru calea către UE a ambilor parteneri, care riscă să piardă oportunități majore. Criteriile de referință ale capitolului 35 din negocierile privind aderarea Serbiei și ordinea de zi a Grupului special pentru normalizarea relațiilor din Kosovo au fost actualizate în mai 2024 pentru a include Acordul privind calea spre normalizarea relațiilor dintre Kosovo și Serbia și anexa privind punerea în aplicare a acestuia.

Războiul de agresiune al Rusiei împotriva **Ucrainei** a afectat relațiile cu partenerii săi bilaterali și cu țările învecinate. Autoritățile ucrainene au încercat să mențină și să consolideze în continuare cooperarea și legăturile diplomatice cu țările europene și nu numai, inclusiv sprijinirea unei păci juste și durabile în Ucraina, în concordanță cu Formula de pace ucraineană.

Relațiile Ucrainei cu Balcanii de Vest s-au îmbunătățit în general, deși există opinii divergente cu Serbia și cu entitatea Republica Srpska din Bosnia și Herțegovina în ceea ce privește legăturile acestora cu Rusia. Relațiile cu Georgia au cunoscut o anumită tensionare, în special din cauza nealinierii Georgiei la sancțiunile împotriva Rusiei. În pofida lipsei sale de aliniere la măsurile restrictive ale UE împotriva Rusiei, Turcia continuă să fie un partener de importanță strategică pentru Ucraina, cu legături economice și interpersonale bilaterale semnificative, demonstrate de un regim bilateral de călătorii fără viză și de un acord de liber schimb semnat în februarie 2022. Turcia a depus, de asemenea, eforturi repetate pentru a relansa Inițiativa privind exportul de cereale prin Marea Neagră, căreia Rusia i-a pus capăt în iulie 2023, și a fost un participant important la Platforma internațională pentru Crimeea, constituită de Ucraina.

În urma războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei, **Republica Moldova** și-a intensificat cooperarea cu Ucraina și cu România în ceea ce privește sprijinul umanitar pentru persoanele care fug din Ucraina, securitatea energetică, transporturile și conectivitatea. Cooperarea bilaterală cu Ucraina a continuat să se intensifice, Republica Moldova demonstrând solidaritate cu Ucraina, votând în favoarea rezoluțiilor relevante ale Adunării Generale a ONU și aliniindu-se la o serie de declarații

politice în cadrul organizațiilor internaționale care condamnă agresiunea militară. De asemenea, Republica Moldova s-a aliniat mai mult la măsurile restrictive ale UE împotriva Rusiei, în pofida faptului că această țară este ea însăși supusă unor presiuni din ce în ce mai intense de către Rusia.

Georgia continuă să sprijine integritatea teritorială și suveranitatea Ucrainei, inclusiv prin cosponsorizarea rezoluțiilor ONU în favoarea Ucrainei. Cu toate acestea, țara nu s-a aliniat la măsurile restrictive ale UE împotriva Rusiei. Georgia și **Turcia** se bucură de un parteneriat strategic cu contacte la nivel înalt, inclusiv în cadrul unui Consiliu de cooperare strategică la nivel înalt.

Ucraina, Republica Moldova și Georgia continuă, de asemenea, să participe activ la **Parteneriatul estic**.

Relațiile dintre Turcia și Grecia s-au îmbunătățit și mai mult în perioada de raportare, culminând cu cea de a 5-a reuniune a Consiliului de cooperare la nivel înalt din decembrie 2023, în cursul căreia cei doi lideri au semnat Declarația de la Atena privind relațiile de prietenie și bună vecinătate. Rhetorica incendiară este în prezent rară. Turcia nu a efectuat nicio activitate de foraj neautorizată în estul Mării Mediterane și nici zboruri deasupra insulelor grecești din Marea Egee. Sunt încă raportate încălcări ale apelor teritoriale ale Greciei, iar numărul acestora a crescut în 2024 comparativ cu 2023. În aprilie 2024, UE și-a exprimat angajamentul deplin față de soluționarea cuprinzătoare a problemei cipriote, în cadrul ONU și în concordanță cu valorile UE, și a salutat numirea trimisului personal al Secretarului General al ONU pentru Cipru.

Turcia a continuat să pledeze pentru o soluție bazată pe coexistența a două state, contrar rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU. În prezent, este extrem de important ca Turcia să își ia angajamentul și să contribuie în mod activ la o **soluționare** echitabilă, cuprinzătoare și viabilă a **problemei cipriote** în cadrul ONU, având la bază o federație formată din două comunități și două zone aflate în situație de egalitate politică, în conformitate cu toate rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate al ONU, precum și cu respectarea acquis-ului UE și a principiilor pe care se întemeiază Uniunea. Această țară trebuie de urgență să își respecte obligația de a pune pe deplin în aplicare Protocolul adițional la Acordul de asociere UE-Turcia și să realizeze progrese în vederea normalizării relațiilor cu Republica Cipru. Turcia trebuie să anuleze imediat toate acțiunile și măsurile luate începând din octombrie 2020 cu privire la Varosha care contravin rezoluțiilor relevante ale Consiliului de Securitate al ONU. Continuarea dialogului cu bună-credință și abținerea de la acțiuni unilaterale care contravin intereselor UE și încalcă dreptul internațional și drepturile suverane ale statelor membre ale UE reprezintă o cerință esențială pentru a asigura un mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și a cultiva o relație de cooperare reciproc avantajoasă între UE și Turcia. Se așteaptă ca Turcia să își asume, fără echivoc, angajamentul de a întreține relații de bună vecinătate, de a respecta acordurile internaționale și de a soluționa pașnic diferendele, în conformitate cu dispozițiile Cartei Națiunilor Unite, inclusiv, dacă este necesar, prin sesizarea Curții Internaționale de Justiție. UE rămâne hotărâtă să își apere propriile interese și pe cele ale statelor sale membre, precum și să susțină stabilitatea regională.

Cooperarea teritorială permite țărilor implicate în procesul de aderare să colaboreze între ele și cu statele membre ale UE aflate în vecinătatea lor în sectoarele sociale și economice esențiale. Mai precis, programele de cooperare transfrontalieră și Interreg creează oportunități de dialog, cooperare și dezvoltare la nivelul administrațiilor locale, cu implicarea comunităților, a sectorului privat și a organizațiilor societății civile. Strategia macroregională a UE pentru regiunea Mării Adriatice și a Mării Ionice și Strategia UE pentru regiunea Dunării au continuat să promoveze cooperarea dintre statele membre și țările candidate pentru dezvoltare, coeziune și reducerea disparităților în aceste două macroregiuni. Strategiile vizează deblocarea potențialului economic și social al macroregiunilor, stimulând capacitatea administrativă pentru diferitele politici ale UE și promovând proiecte de dezvoltare în domenii-cheie, și au o contribuție esențială la pregătirile pentru extindere.

În mod similar, Agenda maritimă comună pentru Marea Neagră a facilitat dialogul și cooperarea dintre statele membre și țările candidate din regiunea Mării Negre, pe teme precum protecția mediului, prevenirea și gestionarea poluării marine și dezvoltarea unei economii albastre durabile.

VII. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

I.

1. La douăzeci de ani de la cea mai mare extindere a UE, care a constat în integrarea a zece state membre, aderarea la UE rămâne un factor-cheie al securității, **păcii, stabilității și prosperității pe termen lung în Europa**. Șansa istorică de a-și lega **viitorul de UE este deschisă unui număr de zece parteneri**, și anume celor șase din Balcanii de Vest, precum și Turciei, Ucrainei, Republicii Moldova și Georgiei.
2. Procesul de extindere continuă **să se bazeze pe merite** și depinde de progresele obiective realizate de fiecare partener. Acest lucru necesită hotărârea de a pune în aplicare reforme ireversibile în toate domeniile dreptului UE, cu un accent special pe **elementele fundamentale ale procesului de extindere**. Democrația, statul de drept și valorile fundamentale vor continua să fie pietrele de temelie ale politicii de extindere a UE. Apartenența la UE este o **alegere strategică**. Partenerii trebuie să adopte și să promoveze **valorile UE** cu fermitate și fără echivoc. Alinierea la **politica externă și de securitate comună** a UE este un semnal mai important ca niciodată al valorilor și al orientării strategice comune în noul context geopolitic.
3. **Procesul de extindere a căpătat un nou impuls** în cursul anilor 2023 și 2024. La 15 octombrie 2024 a fost deschis clusterul referitor la elementele fundamentale cu Albania. În cadrul primelor conferințe interguvernamentale din iunie 2024 au fost deschise negocierile de aderare cu Ucraina și Republica Moldova. După îndeplinirea criteriilor de referință intermediare pentru capitolele privind statul de drept, Muntenegru este pe cale să încheie provizoriu noi capitole de negociere. În martie 2024, Consiliul European a decis să deschidă negocierile de aderare cu Bosnia și Herțegovina. Procesul de examinare analitică a fost finalizat atât cu Albania, cât și cu Macedonia de Nord la sfârșitul anului 2023. În decembrie 2023, Consiliul European a acordat Georgiei statutul de țară candidată. Cu toate acestea, în urma acțiunilor întreprinse de guvernul georgian începând din primăvara anului 2024, procesul de aderare la UE a fost *de facto* stopat. Consiliul se ocupă în continuare de cererea de aderare a Kosovoului depusă în decembrie 2022.
4. Extinderea reprezintă o oportunitate istorică atât pentru țările în curs de aderare, cât și pentru statele membre actuale și pentru UE în ansamblu. **O Uniune mai mare și mai puternică prezintă avantaje socioeconomice, politice și de securitate semnificative**. O Uniune Europeană extinsă este un garant mai bun al stabilității politice, al securității și al păcii pe continent. O Uniune mai mare va fi un actor mondial mai puternic, cu **influență geopolitică mai mare**, putând avea astfel un rol și mai important pe scena internațională. Extinderea UE va aduce **beneficii socioeconomice** de anvergură membrilor săi actuali și viitori. În același timp, extinderea necesită un proces de reflecție internă în Uniune și pregătirea organismelor și politicilor sale. La 20 martie, Comisia Europeană a adoptat o Comunicare privind reformele și revizuirea politicilor înainte de extindere, care contribuie la discuția în curs privind **reforme interne pe care va trebui să le realizeze UE**. Comisia va prezenta revizuirile ale politicilor înaintea extinderii, axate pe sectoare individuale, cum ar fi statul de drept, piața unică, securitatea alimentară, apărarea și securitatea, clima, energia și migrația, precum și convergența socială, economică și teritorială în sens mai larg.
5. Partenerii implicați în procesul de aderare trebuie să fie ancorați în UE printr-o **integrare treptată**, care să conducă, la rândul său, la o accelerare a procesului de extindere. Integrarea treptată va contribui la pregătirile tehnice pentru aderarea la UE, va accelera alinierea la acquis și va facilita procesul de aderare. Punerea în aplicare a **Planului de creștere pentru Balcanii de Vest** va spori convergența economică a acestei regiuni cu UE. Scopul planului este de a oferi în avans unele dintre beneficiile și obligațiile legate de accesul la piața unică înainte de aderarea la UE și de a furniza o asistență financiară sporită prin intermediul Mecanismului de reformă și creștere, pentru a stimula reformele în Balcanii de Vest. Ca element esențial, accesul la piața unică a UE este condiționat de intensificarea eforturilor acestei regiuni în materie de cooperare economică regională prin punerea în aplicare a pieței regionale comune, pe baza evoluțiilor pozitive recente. Ca parte a Planului de creștere, Comisia a aprobat agendele de reforme a cinci parteneri din Balcanii de Vest, agende în care sunt prevăzute reformele ambițioase pe care aceștia

intenționează să le întreprindă în vederea atingerii obiectivelor mecanismului. Comisia colaborează cu Bosnia și Herțegovina pentru a o ajuta să își finalizeze agenda de reforme. Pentru a susține convergența și integrarea treptată a Ucrainei în UE, **Mecanismul pentru Ucraina** va oferi Ucrainei sprijin în perioada 2024-2027, pe baza punerii în aplicare a Planului pentru Ucraina. La 10 octombrie 2024 a fost adoptat un **Plan de creștere specific pentru Republica Moldova**, menit să sprijine reformele și investițiile sale socioeconomice.

6. În Balcanii de Vest, **relațiile de bună vecinătate și cooperarea regională** sunt elemente esențiale ale procesului de stabilizare și de asociere, precum și ale procesului de extindere. Depășirea moștenirii trecutului și soluționarea disputelor generate de conflictele din anii 1990 sunt în continuare esențiale. Chestiunile bilaterale restante trebuie să fie soluționate, deoarece acestea frânează în special integrarea regională și traiectoriile partenerilor în direcția aderării la UE. Normalizarea relațiilor dintre Kosovo și Serbia este esențială pentru calea europeană a ambilor parteneri, care riscă să piardă oportunități importante dacă nu fac progrese în acest sens.
7. **Turcia** este în continuare o țară candidată și un partener-cheie al Uniunii Europene, iar guvernul acestei țări evidențiază aderarea la UE drept obiectivul său strategic. Cu toate acestea, negocierile de aderare cu Turcia stagnează din 2018, în concordanță cu decizia Consiliului. Faptele pe care s-a bazat această evaluare rămân de actualitate. Există în continuare motive serioase de îngrijorare în domeniile drepturilor fundamentale și statului de drept, inclusiv în ceea ce privește independența sistemului judiciar. Dialogul privind statul de drept și drepturile fundamentale rămâne o parte integrantă a relației dintre UE și Turcia. În același timp, avansează lucrările legate de recomandările din Comunicarea comună privind situația actuală a relațiilor politice, economice și comerciale dintre UE și Turcia, fiind explorate diverse posibilități de reluare a dialogului și continuându-se punerea în aplicare, în concordanță cu Concluziile Consiliului European și într-un mod progresiv, proporțional și reversibil. Existența unui mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și dezvoltarea unei relații bazate pe cooperare și reciproc avantajoase cu Turcia reprezintă un interes strategic al Uniunii Europene.

II.

8. În **Muntele Negru**, procesul de aderare la UE constituie prioritatea-cheie a țării și un angajament politic clar al autorităților, care se reflectă, în general, în deciziile în materie de politici, după cum o demonstrează, printre altele, continuarea alinierii sale în proporție de 100 % la politica externă și de securitate a UE, inclusiv la sancțiuni. De la formarea sa în octombrie 2023, guvernul acestei țări a funcționat într-un mediu politic în general stabil, cu un nivel mai scăzut de polarizare în comparație cu ultimii ani. Guvernul a accelerat mult pregătirile pentru aderarea la UE, iar în iunie 2024, conferința interguvernamentală privind negocierile de aderare cu Muntenegru a confirmat că, în ansamblu, această țară a îndeplinit criteriile de referință intermediare pentru capitolele 23 și 24 privind statul de drept, oferind posibilitatea de a proceda la închiderea provizorie a altor capitole în cazul în care sunt îndeplinite condițiile.

Evaluarea Comisiei arată că, în concordanță cu cadrul de negociere, în prezent este asigurat un echilibru general între progresele înregistrate în capitolele privind statul de drept, pe de o parte, și progresele înregistrate în cursul negocierilor de aderare referitoare la toate capitolele, pe de altă parte. Prioritatea pentru realizarea de noi progrese este menținerea și intensificarea eforturilor de abordare a chestiunilor restante. În domeniul statului de drept, acest lucru ar însemna menținerea accentului pe domeniile critice ale libertății de exprimare și libertății mass-mediei, combaterea corupției și a criminalității organizate, precum și accelerarea și aprofundarea reformelor privind independența, profesionalismul și răspunderea sistemului judiciar. Pentru alte capitole de negociere, accentul imediat trebuie pus pe realizarea reformelor esențiale legate de UE și pe îndeplinirea criteriilor de referință pentru închidere, în special pentru capitolele care ar putea fi închise provizoriu pe termen scurt. Guvernul Muntenegrului și-a anunțat obiectivul de a încheia negocierile de aderare până la sfârșitul anului 2026, iar Comisia este pregătită să sprijine acest obiectiv ambițios, începând cu o propunere de închidere provizorie a unor capitole suplimentare până la sfârșitul anului 2024 și cu o agendă substanțială pentru 2025, dacă sunt îndeplinite condițiile relevante. În acest scop, este esențial ca Muntenegru să pună în aplicare abordarea

structurată și bine planificată care a fost elaborată pentru a avansa în practică agenda de integrare în UE. Este nevoie în continuare de un consens politic larg cu privire la reformele-cheie.

9. În **Serbia**, alegerile anticipate din decembrie 2023 și întreruperea care a urmat în funcționarea guvernului și a parlamentului au încetinit ritmul reformelor de aderare la UE. Cu toate acestea, în domeniul statului de drept, a continuat punerea în aplicare a reformei sistemului judiciar. Serbia a adoptat o nouă strategie anticorupție și a continuat să contribuie la gestionarea fluxurilor de migrație mixtă către UE. Punerea deplină în aplicare a noii legislații privind mass-media, precum și alinierea în continuare a țării la acquis-ul UE și la standardele europene nu au fost încă realizate și trebuie asigurate. Serbia s-a angajat să îndeplinească pe deplin toate obligațiile care îi revin în temeiul Acordului privind calea spre normalizarea relațiilor și al anexei privind punerea în aplicare a acestuia, la care s-a ajuns în 2023, precum și în temeiul tuturor acordurilor anterioare. Tendința Serbiei în materie de aliniere la politica externă și de securitate comună a UE a rămas în mare măsură neschimbată și ar trebui îmbunătățită semnificativ cu prioritate, inclusiv prin alinierea la măsurile restrictive și la declarațiile privind Rusia. Serbia trebuie să se abțină de la acțiuni și declarații care contravin pozițiilor UE privind politica externă și altor chestiuni strategice și să își demonstreze în mod serios orientarea strategică în direcția UE.

Este nevoie să se acorde o atenție constantă păstrării echilibrului general între progresele înregistrate în cadrul capitolelor privind statul de drept și normalizarea relațiilor cu Kosovo, pe de o parte, și progresele înregistrate în cadrul negocierilor de aderare referitoare la toate capitolele, pe de altă parte. Pentru al treilea an la rând, Comisia își reiterează evaluarea potrivit căreia Serbia a îndeplinit criteriile de referință pentru deschiderea clusterului 3 (Competitivitate și creștere economică incluzivă).

Progresele realizate de Serbia în ceea ce privește statul de drept și normalizarea relațiilor cu Kosovo vor continua să determine ritmul general al negocierilor de aderare. În anul următor, se așteaptă ca Serbia să accelereze lucrările privind punerea în aplicare a reformelor legate de aderarea la UE la toate nivelurile, cu un accent deosebit pe criteriile de referință intermediare privind statul de drept, precum și pe asigurarea unui mediu cu adevărat favorabil pentru societatea civilă și mass-media, făcând eforturi credibile pentru a stopa dezinformarea și acțiunile străine de manipulare a informațiilor. În continuarea dialogului, se așteaptă ca Serbia să își îndeplinească obligațiile care îi revin în temeiul Acordului privind calea spre normalizarea relațiilor și al anexei privind punerea în aplicare a acestuia, precum și al tuturor acordurilor anterioare încheiate în cadrul dialogului.

10. În **Albania**, autoritățile și-au afirmat în mod constant angajamentul politic ferm față de integrarea în UE ca prioritate strategică esențială a țării și au menținut un nivel ridicat de ambiție pentru a avansa în negocierile de aderare. Albania a continuat să înregistreze progrese în cazul reformelor din cadrul clusterului privind elementele fundamentale, în special în ceea ce privește reforma cuprinzătoare a justiției și procesul de verificare a integrității, a cărui încheiere în primă instanță este iminentă, prin obținerea de rezultate bune în cazurile de combatere a corupției și prin creșterea capacităților sale în ceea ce privește investigațiile financiare împotriva criminalității organizate. Implicarea activă a Albaniei în cursul mandatului său de membru nepermanent al Consiliului de Securitate al ONU până la sfârșitul anului 2023, precum și bilanțul său de aliniere deplină la politica de securitate comună și externă a UE atestă opțiunea sa strategică de aderare la UE și rolul său de partener internațional de încredere.

În urma primei conferințe interguvernamentale privind negocierile de aderare din iulie 2022, sesiunile de examinare analitică pentru toate cele șase clustere ale acquis-ului UE au fost finalizate în noiembrie 2023. La sfârșitul anului 2023, Comisia a prezentat Consiliului raportul de evaluare a criteriilor de referință de deschidere, în care a concluzionat că Albania a îndeplinit cerințele pentru deschiderea negocierilor referitoare la clusterul privind elementele fundamentale. Comisia salută deschiderea negocierilor referitoare la clusterul privind elementele fundamentale

în cadrul celei de a doua conferințe interguvernamentale desfășurate la 15 octombrie, care a marcat un moment crucial pe calea aderării. Comisia sprijină, de asemenea, deschiderea negocierilor privind clusterul 6 – Relații externe – spre sfârșitul anului, dacă tendința pozitivă va continua. Guvernul albanez și-a anunțat obiectivul de a încheia negocierile de aderare până la sfârșitul anului 2027, iar Comisia este pregătită să sprijine acest obiectiv ambițios. În acest scop, este esențial ca autoritățile să intensifice în continuare ritmul reformelor orientate către UE, în special în ceea ce privește statul de drept, consolidarea rezultatelor obținute în materie de asigurare a respectării legii, combaterea eficace a corupției și a criminalității organizate și promovarea drepturilor fundamentale, inclusiv a libertății mass-mediei, a drepturilor de proprietate și a minorităților.

11. **Macedonia de Nord** și-a afirmat în mod constant angajamentul politic față de obiectivul strategic al integrării în UE și a menținut un nivel ridicat de ambiție de a avansa în negocierile de aderare. Macedonia de Nord trebuie să continue punerea în aplicare a reformelor legate de UE, în special în cadrul clusterului privind elementele fundamentale, mai precis în ceea ce privește sistemul judiciar și combaterea corupției și a criminalității organizate. Încrederea în sistemul judiciar trebuie consolidată. Corupția ar trebui abordată fără întârziere, inclusiv prin obținerea unor rezultate solide în ceea ce privește investigarea, urmărirea penală și condamnarea definitivă în cazurile la nivel înalt. Macedonia de Nord s-a implicat activ în 2023 în calitate de președinte al Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (OSCE). Această țară a continuat să se alinieze pe deplin la politica externă și de securitate comună a UE.

Macedonia de Nord s-a angajat să demareze și să realizeze modificările constituționale relevante în vederea includerii în Constituție a cetățenilor care locuiesc în interiorul granițelor statului și care fac parte din alte popoare, cum ar fi bulgarii¹⁷, însă nu a adoptat încă modificările respective. Macedonia de Nord oferă un bun exemplu de societate multiethnică. Acordurile bilaterale cu țările învecinate, inclusiv Acordul de la Prespa dintre Grecia și Macedonia de Nord și Tratatul de prietenie, bună vecinătate și cooperare dintre Bulgaria și Macedonia de Nord, trebuie să fie puse în aplicare cu bună-credință de către toate părțile. În urma primei conferințe interguvernamentale privind negocierile de aderare din iulie 2022, sesiunile de examinare analitică pentru toate cele șase clusteruri ale acquis-ului UE au fost finalizate în decembrie 2023. Comisia așteaptă cu interes luarea de măsuri subsecvente rapide și decisive în urma raportului de examinare analitică a clusterului privind elementele fundamentale, inclusiv în ceea ce privește foile de parcurs ale țării în concordanță cu cadrul de negociere, în vederea deschiderii primului cluster cât mai curând posibil și atunci când vor fi îndeplinite condițiile relevante. Este esențial ca autoritățile să intensifice și mai mult ritmul reformelor legate de UE. Macedonia de Nord ar trebui să ia măsurile necesare pentru a avansa în procesul negocierilor de aderare și pentru a pune în aplicare în mod eficace reformele legate de UE, în special în domeniul statului de drept, al justiției și al luptei împotriva corupției.

12. **Bosnia și Herțegovina** a demonstrat rezultate tangibile, astfel cum a raportat Comisia în martie 2024. Gestionarea migrației continuă să se îmbunătățească. Această țară a realizat și a menținut alinierea deplină la politica externă și de securitate comună a UE. În perioada noiembrie 2023-martie 2024 au fost adoptate acte legislative privind integritatea sistemului judiciar, combaterea spălării banilor și conflictele de interese. Cu toate acestea, o serie de evoluții mai recente au afectat această dinamică pozitivă. Bosnia și Herțegovina trebuie să ia în continuare măsuri ferme pentru a finaliza principalele reforme în concordanță cu normele și standardele UE. Printre acestea se numără adoptarea Legii privind instanțele judecătorești, a Legii privind Consiliul Superior al Judecătorilor și Procurorilor, a Legii privind protecția datelor cu caracter personal și a Legii privind controlul la frontiere. Se așteaptă ca Bosnia și Herțegovina să finalizeze de urgență

17 Astfel cum se menționează în Concluziile 11440/22 ale Consiliului.

reforme constituționale și electorale restante. Acțiunile secesioniste care subminează unitatea, suveranitatea, integritatea teritorială, ordinea constituțională și personalitatea internațională a țării compromis progresele realizate în procesul de aderare la UE.

Astfel cum se prevede în Decizia Consiliului European din martie 2024 de deschidere a negocierilor de aderare, Comisia pregătește cadrul de negociere în vederea adoptării acestuia de către Consiliu după ce se vor lua toate măsurile relevante prevăzute în recomandarea Comisiei din octombrie 2022.

Comisia este pregătită să programeze sesiunile explicative privind acquis-ul UE cu Bosnia și Herțegovina. Pentru a putea avea o poziție unitară în cursul viitoarelor negocieri de aderare la UE, Bosnia și Herțegovina va trebui să numească un negociator-șef și echipa acestuia. Ca obligație restantă în temeiul Acordului de stabilizare și de asociere, Bosnia și Herțegovina trebuie, de asemenea, să elaboreze un plan național pentru adoptarea acquis-ului. Totodată, Bosnia și Herțegovina trebuie să numească coordonatorul național pentru IPA.

Pentru a avansa pe calea aderării, Bosnia și Herțegovina ar trebui să ia toate măsurile relevante prevăzute în recomandarea Comisiei din octombrie 2022. Comisia este pregătită să ajute Bosnia și Herțegovina, în cadrul viitoarelor negocieri de aderare, să abordeze toate chestiunile identificate în avizul Comisiei privind cererea sa de aderare.

13. Autoritățile din **Kosovo** și-au menținut angajamentul față de calea sa europeană. Kosovo a depus o cerere de aderare la UE în decembrie 2022. Comisia rămâne dispusă să pregătească un aviz cu privire la cererea de aderare a Kosovoului de îndată ce Consiliul va solicita acest lucru. S-au înregistrat progrese în lupta împotriva criminalității organizate, iar mediul de afaceri s-a îmbunătățit. Liberalizarea vizelor pentru Kosovo a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2024.

În urma atacului violent al unor sârbi din Kosovo înarmați împotriva poliției din Kosovo care a avut loc în septembrie 2023 și care a reprezentat cea mai gravă escaladare din ultimii ani, tensiunile din nordul Kosovoului au continuat. Mai multe acțiuni necoordonate întreprinse de Kosovo au afectat relațiile dintre guvern și comunitatea sârbă din Kosovo. Măsurile UE privind Kosovo au rămas în vigoare în perioada de raportare. În concordanță cu declarația din 3 iunie 2023 a Înalțului Reprezentant în numele UE, Uniunea Europeană a pus în aplicare măsuri reversibile față de Kosovo. Înalțul Reprezentant a recomandat ridicarea măsurilor respective. Kosovo s-a angajat să îndeplinească pe deplin toate obligațiile care îi revin în temeiul Acordului privind calea spre normalizarea relațiilor și al anexei privind punerea în aplicare a acestuia, la care s-a ajuns în 2023, precum și în temeiul tuturor acordurilor anterioare.

Kosovo trebuie să își intensifice eforturile de consolidare a statului de drept și a administrației publice și de protejare a libertății de exprimare. Guvernul ar trebui să depună eforturi pentru a asigura un sprijin politic transpartinic în vederea continuării reformelor legate de UE într-un mod mai eficace. Kosovo ar trebui să pună în aplicare Acordul privind calea spre normalizarea relațiilor și anexa la acesta, precum și toate acordurile anterioare, fără alte întârzieri sau condiții prealabile.

14. **Turcia** este o țară candidată și un partener-cheie pentru UE. Existența unui mediu stabil și sigur în estul Mării Mediterane și dezvoltarea unei relații bazate pe cooperare și reciproc avantajoase cu Turcia reprezintă un interes strategic al Uniunii Europene. Ar trebui susținute detensionarea în interesul stabilității regionale în estul Mării Mediterane și promovarea relațiilor de bună vecinătate. În concordanță cu recomandările din Comunicarea comună din noiembrie 2023 privind situația actuală a relațiilor politice, economice și comerciale dintre UE și Turcia și cu orientările Consiliului European din aprilie 2024, relațiile cu Turcia au fost marcate de o reluare treptată a dialogului și s-au luat măsuri concrete în direcția unor schimburi constructive cu privire la chestiuni de interes comun. Implicarea la nivel înalt a continuat și s-a lansat un nou dialog la nivel înalt privind comerțul, confirmând progresele înregistrate în acest domeniu. Turcia este un

actor regional semnificativ în domeniul politicii externe, acest lucru fiind un element important în contextul relației UE-Turcia, chiar dacă există în continuare divergențe de opinii cu privire la anumite aspecte de politică externă. Rata foarte scăzută de aliniere a Turciei la politica externă și de securitate comună a continuat să scadă. Turcia a pus în aplicare o serie de măsuri specifice pentru a opri eludarea sancțiunilor UE împotriva Rusiei pe teritoriul său și ar trebui să coopereze și mai activ cu UE pe tema eludării sancțiunilor. Pentru dinamizarea domeniilor-cheie de cooperare ar trebui să se aplice în continuare o abordare progresivă, proporțională și reversibilă. Eforturile constructive ale Turciei ar trebui susținute, iar preocupările UE ar trebui abordate.

Există în continuare motive serioase de îngrijorare în domeniile drepturilor fundamentale și statului de drept, inclusiv în ceea ce privește independența sistemului judiciar. Negocierile de aderare cu Turcia stagnează din iunie 2018, în concordanță cu deciziile Consiliului European.

Se așteaptă ca Turcia să sprijine în mod activ negocierile în vederea unei soluționări echitabile, cuprinzătoare și viabile a problemei cipriote în cadrul ONU, în conformitate cu rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate al ONU și în concordanță cu principiile pe care se întemeiază UE și cu *acquis-ul*. Este important ca Turcia să își reafirme angajamentul față de discuțiile privind soluționarea problemei cipriote desfășurate sub egida ONU, în concordanță cu rezoluțiile relevante ale Consiliului de Securitate al ONU, inclusiv cu aspectele lor externe. De asemenea, Turcia trebuie să își îndeplinească obligația de a asigura punerea în aplicare deplină și nediscriminatorie a Protocolului adițional la Acordul de asociere UE-Turcia.

15. **Ucraina** a abordat toate măsurile restante identificate în avizul Comisiei din 2022. Deschiderea negocierilor de aderare cu Ucraina a reprezentat o recunoaștere importantă a hotărârii acestei țări de a continua reformele pe calea aderării la UE, în pofida războiului de agresiune în curs al Rusiei. Ucraina a continuat să promoveze integritatea și meritocrația în sistemul judiciar, precum și să consolideze cadrul instituțional anticorupție și să obțină rezultate în materie de asigurare a respectării legii în cazurile de corupție la nivel înalt. Ucraina și-a revizuit, de asemenea, legislația privind protecția drepturilor persoanelor care aparțin minorităților naționale. Restricțiile privind drepturile fundamentale legate de legea marțială rămân, în general, proporționale. De asemenea, autoritățile au înregistrat progrese în ceea ce privește punerea în aplicare a unor reforme importante din cadrul Planului pentru Ucraina.

În pofida progreselor înregistrate în ceea ce privește reformele fundamentale, sunt necesare eforturi suplimentare. Ucraina ar trebui să se concentreze în continuare pe obținerea în continuare a mai multor rezultate credibile în materie de asigurare a respectării legii în cazurile de corupție la nivel înalt pentru a aborda corupția sistemică în sectoarele și instituțiile cele mai relevante, precum și pe consolidarea integrității, a profesionalismului și a eficienței în sistemul judiciar și în sectorul de aplicare a legii, intensificând, în același timp, lupta împotriva criminalității organizate. Protecția drepturilor fundamentale trebuie consolidată în continuare, trebuie continuată punerea în aplicare a legislației modificate privind protecția drepturilor persoanelor care aparțin minorităților naționale, în strânsă cooperare cu reprezentanții minorităților naționale, iar reforma administrației publice și reforma descentralizării ar trebui să avanseze. Măsurile de sprijinire a reparării și a reconstrucției infrastructurii vor fi esențiale pentru redresarea deplină a economiei, în special în sectorul energetic, care trebuie să fie descentralizat și mai mult, iar guvernanța sa trebuie îmbunătățită. În urma primei conferințe interguvernamentale din iunie 2024, examinarea analitică a *acquis-ului* (*screening*) avansează fără probleme. În urma ratificării de către Ucraina a Statutului de la Roma al Curții Penale Internaționale, ar trebui luate măsuri suplimentare pentru a asigura alinierea deplină a legislației sale interne. Creșterea constantă a alinierii Ucrainei la pozițiile și măsurile restrictive din cadrul politicii externe și de securitate comune a UE reprezintă un semn clar de angajament politic și ar trebui să continue. Sub rezerva îndeplinirii de către Ucraina a tuturor condițiilor, Comisia așteaptă cu interes deschiderea negocierilor privind clusterelor, începând cu cel privind elementele fundamentale, cât mai curând posibil în 2025.

16. La 20 octombrie 2024, cetățenii din **Republica Moldova** au votat la un referendum constituțional privind aderarea la UE și la primul tur de scrutin al alegerilor prezidențiale. Propunerea de a consacra aderarea la UE în Constituție a fost susținută de 50,38 % dintre alegători. Republica Moldova a abordat toate măsurile restante identificate în avizul Comisiei din 2022. Deschiderea negocierilor de aderare a fost o recunoaștere importantă a hotărârii Republicii Moldova de a continua reformele pe calea aderării la UE, în pofida ingerințelor continue ale Rusiei și a impactului războiului de agresiune al Rusiei împotriva Ucrainei. Republica Moldova și-a îmbunătățit și mai mult alinierea la politica externă și de securitate comună a UE. Republica Moldova continuă să pună în aplicare o reformă cuprinzătoare a justiției. Procedura de verificare a integrității și numirile în curs ale judecătorilor și procurorilor în funcțiile de conducere ar trebui finalizate prin proceduri transparente și bazate pe merite. Consolidarea în continuare a instituțiilor anticorupție, realizarea unor anchete anticorupție proactive și eficiente și pronunțarea de condamnări la toate nivelurile vor duce la obținerea unor rezultate solide în acest domeniu.

Republica Moldova a continuat eforturile de eliminare a oligarhiilor și a lansat anchete și urmărirea penală a fluxurilor financiare ilegale și a acțiunilor de mituire a alegătorilor. Colaborarea cu agențiile europene și internaționale pentru combaterea rețelelor infracționale internaționale ar trebui să continue și să fie consolidată în continuare. Sunt necesare eforturi suplimentare pentru punerea în aplicare a planului de eliminare a oligarhiilor, inclusiv prin consolidarea independenței mass-mediei publice și prin creșterea transparenței privind proprietatea asupra mass-mediei. Republica Moldova continuă reforma administrației publice, care trebuie să fie pusă în aplicare în consultare cu societatea civilă pentru a menține o traiectorie pozitivă.

Pentru a avansa, va fi nevoie să se consolideze reformele axate pe funcționarea eficientă a instituțiilor în cadrul rolurilor și competențelor lor desemnate, precum și să se asigure aplicarea unor proceduri transparente și standardizate de numire și de concediere. În contextul Planului de creștere pentru Republica Moldova, vor fi necesare reforme continue în cadrul clusterului privind elementele fundamentale și reforme economice pentru a spori convergența cu UE și integrarea în piața unică. În urma primei conferințe interguvernamentale din iunie 2024, examinarea analitică a acquis-ului (*screening*) avansează fără probleme. Sub rezerva îndeplinirii de către Republica Moldova a tuturor condițiilor, Comisia așteaptă cu interes deschiderea negocierilor privind clusterelor, începând cu cel privind elementele fundamentale, cât mai curând posibil în 2025.

17. Acordarea statutului de țară candidată **Georgiei** în decembrie 2023 nu a fost urmată de un angajament politic suficient din partea autorităților de a pune în aplicare reformele necesare pentru avansarea țării pe calea către UE.

Dimpotrivă, o serie de evoluții negative semnificative, incluzând adoptarea Legii privind transparența influenței străine și pachetul legislativ privind „valorile familiale și protecția minorilor”, precum și discursurile cu un caracter puternic anti-UE ale unor politicieni georgieni au afectat grav traiectoria Georgiei către UE. În consecință, procesul de aderare a Georgiei a fost *de facto* întrerupt. Georgia a înregistrat, de asemenea, progrese nesemnificative în ceea ce privește punerea în aplicare a celor nouă măsuri stabilite în Comunicarea Comisiei Europene din 2023 privind extinderea.

La 26 octombrie, cetățenii georgieni au votat la alegerile parlamentare. În constatările preliminare ale misiunii internaționale comune de observare a alegerilor conduse de Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (OSCE/ODIHR) s-au identificat mai multe deficiențe care au apărut într-un mediu tensionat și foarte polarizat. Printre deficiențele raportate se numără recente modificări legislative aduse procesului electoral, compromisurile frecvente privind secretul votului, inconsecvențele procedurale, intimidarea și presiunea asupra alegătorilor, care au avut un impact negativ asupra încrederii publicului în acest proces. Constatările preliminare menționate confirmă necesitatea unei reforme electorale cuprinzătoare, care a fost deja evidențiată în recomandările-cheie anterioare. Recomandările din raportul final al OSCE/ODIHR ar trebui puse în aplicare cât mai curând posibil.

Un dialog constructiv și incluziv la nivelul întregului spectru politic este în momentul de față extrem de important. În concordanță cu Concluziile Consiliului European din 17 octombrie, UE invită Georgia să adopte reforme democratice cuprinzătoare și durabile, convergente cu principiile fundamentale ale integrării europene.

Georgia trebuie să revină cu prioritate la punerea în aplicare a celor nouă măsuri. În plus, Georgia ar trebui să abroge Legea privind transparența influenței străine și pachetul legislativ privind „valorile familiale și protecția minorilor” și să se abțină de la alte activități care subminează statul de drept și drepturile fundamentale, aceste elemente constituind în continuare o parte integrantă a relației UE cu Georgia. Georgia ar trebui, de asemenea, să își reia eforturile pentru a realiza egalitatea de gen. Alinierea Georgiei la politica externă și de securitate comună a UE rămâne scăzută și, deși a depus eforturi pentru a restricționa eludarea sancțiunilor pe teritoriul său, Georgia nu s-a aliniat la pachetele de sancțiuni ale UE împotriva Rusiei și Belarusului.

În plus, autoritățile trebuie să nu mai răspândească dezinformări împotriva valorilor UE și, în schimb, să intensifice acțiunile de combatere a dezinformării și a retoricii politice ostile. Autoritățile trebuie să se asigure că atacurile împotriva canalelor mass-media, a partidelor de opoziție și a activiștilor societății civile sunt investigate în mod corespunzător și că se garantează un mediu propice pentru activitatea acestora. Trebuie luate măsuri cuprinzătoare și semnificative pentru reformarea statului de drept, combaterea corupției la nivel înalt și eliminarea influențelor oligarhice, care să permită o supraveghere publică și parlamentară suficientă a activității autorităților de aplicare a legii și să garanteze independența instituțiilor publice.

UE își menține angajamentul de a aprofunda în continuare parteneriatul cu Georgia, în concordanță cu aspirația unei mari majorități a populației georgiene. Dacă Georgia nu inversează direcția actuală de acțiune care pune în pericol traiectoria sa europeană și nu demonstrează că depune eforturi concrete pentru a aborda preocupările nesoluționate și reformele-cheie, Comisia nu va fi în măsură să ia în considerare recomandarea deschiderii negocierilor cu această țară.

VIII. ANEXE

- 1. Indicatori ai unor părți terțe referitori la situația democrației, a bunei guvernante și a statului de drept în țările candidate și potențial candidate**
- 2. Date statistice**